

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอกีษรภูมิ จังหวัดสุรินทร์**

การค้นคว้าอิสระ

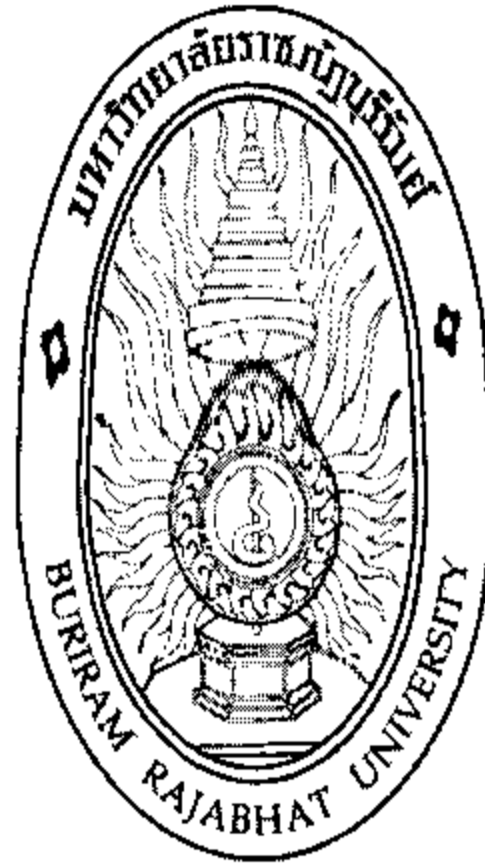
ของ

รพีพิชญ์นาต แสนประเสริฐสกุล

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**

พฤษภาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PEOPLE'S PARTICIPATION IN MAKING DEVELOPMENT
STRATEGY PLAN OF YANG SUBDISIRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION IN SIKHORAPHUM DISTRICT, SURIN PROVINCE**

Rapeepichanas Sanprasertsakun

**An Indendent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

May 2016

Copyrigh of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ
นางสาวรพีพิชญ์นาต แสนประเสริฐสกุล เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประจัน คณะวัน)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

..... กรรมการ
(ดร.สถาพร วิชัยรัมย์)

..... กรรมการ
(ดร.ชัยยุทธน์ คณะวัน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษิตตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
วันที่..... เดือน..... 76 พ.ศ. 2559 พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของ
องค์การบริหารส่วนตำบลยางอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัย รพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะเนวัน

ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด

ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่พิมพ์

2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยางอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 367 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9035 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับ ดังนี้ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับสำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ให้มากขึ้น รองลงมา คือ ให้มีการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน และโครงการที่เสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนายุทธศาสตร์ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ ตามลำดับ

TITLE People's Participation in Making Development Strategic Plans of Yang Sub-district
Administrative Organization in Sikhoraphum District, Surin Province

AUTHOR Rapeepichanas Sanprasertsakun

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

Associate Professor Prajan Kanawan Major Advisor

Associate Professor Dr.Sommatra Pholkerd Co-advisor

DEGREE Master of Public Administration **MAJOR** Public Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2016

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate people's participation in development strategic plans of Yang Sub-district Administrative Organization in Sikhoraphum district, Surin province in four aspects: decision making, operating, taking benefits, and following-up and evaluating. The samples consisted of 367 informants. They were proportionally gathered from different villages. Moreover, the simple sampling was also utilized by drawing lots. The study tool was a questionnaire with three parts i.e. checklist, six-rating scale and open-ended questions with the reliability of 0.9035. The basic statistics employed in this study were percentage, mean and standard deviation. The study results revealed that: People's participation in development strategic plans of Yang Sub-district Administrative Organization in Sikhoraphum district, Surin province was overall at a low level. Having considered each aspect, it showed that taking benefits was found at a moderate level while other aspects were found at a low level. Moreover, taking benefits was ranked first the average highest level and was followed by following-up and evaluating, operating and decision making respectively. For their opinions and recommendations, the respective topics were mostly recommended: Implementation of the development strategic plans should be more publicized. Budget for local development should be allocated covering all aspects. And all projects as set in the development strategic plans should be done.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาช่วยเหลือ ให้การแนะนำและ
แก้ไขข้อบกพร่องจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน
ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ
ตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณบัณฑิต
วิทยาลัยที่ได้เอื้ออำนวยและประสานงานในการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการ
บำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ อาจารย์ ดร.ผดุงชาติ ยงค์ดี คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และนายศักดิ์นันทน์ สุภักดิ์วางกูร นายกองค์การบริหารส่วน
ตำบลยาง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือ
สำหรับใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนที่เป็นกำลังใจในการศึกษามา
โดยตลอด พี่ ๆ เพื่อน ๆ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รุ่น 13
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ทุกคนที่ช่วยส่งเสริมให้กำลังใจเสมอมา และขอขอบพระคุณประชาชนที่เป็น
กลุ่มตัวอย่างทุก ๆ ท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามงานวิจัยและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย
ครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากการทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็น
เครื่องบูชาพระคุณแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์และผู้มีส่วนในการช่วยเหลือ เกื้อกูลให้กำลังใจ
ในการศึกษาแก่ผู้วิจัย

รพีพิชญ์นาส แสนประเสริฐ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา.....	43
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	58
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์.....	76
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	79
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	99
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	99
วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
สรุปผลการวิจัย.....	100
อภิปรายผล.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	103
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	104
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	105
บรรณานุกรม.....	106
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	117
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย.....	121
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	123

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก	หน้า
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	125
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	133
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	135

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง ปิงปประมาณ 2549-2553.....	78
3.1 จำนวนประชาชนและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน.....	83
4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ.....	90
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	92
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ.....	93
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการดำเนินการ.....	94
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการรับผลประโยชน์.....	96
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการประเมินผล.....	97
4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	98

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 โครงสร้างการบริหารส่วนตำบล.....	41
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	68

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย ได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบัน ได้ประกาศการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ซึ่งได้มีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไข รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 การพัฒนาประเทศอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จึงเป็นจุดเปลี่ยนกระบวนการวางแผนที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ตามแนวพระราชดำรัส “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีการพัฒนาแบบองค์รวม และเริ่มให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมกันจัดทำรายละเอียด ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกภาคส่วนของประเทศรวมทั้งการปกครองท้องถิ่น

ดังนั้น เมื่อมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นกรอบทิศทางและแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอิสระในการปกครองตนเอง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน เน้นการมีส่วนร่วมของความต้องการ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งให้ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์ ซึ่งการสร้างเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของตนเอง (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : 2)

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางและอนาคตในการพัฒนาของแต่ละท้องถิ่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นช่วยให้การบริหารงานของท้องถิ่นเป็นไปโดยประหยัด ทั้งเวลา แรงงาน งบประมาณ และทรัพยากรของหน่วยงาน ทำให้การปฏิบัติงานตามแผนง่ายและสะดวกต่อการปฏิบัติ ช่วยให้การอำนวยความสะดวก การแบ่งงาน การประสานงาน การตรวจสอบติดตาม และการควบคุมงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะช่วยให้เห็นวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด นอกจากนี้ยังลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน และสามารถกำหนดล่วงหน้าถึงการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานได้ด้วย ซึ่งการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต้องดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรที่อยู่อย่างจำกัดเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 ข : 19)

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น ในการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วยประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น . 2547 : 17)

องค์การบริหารส่วนตำบลยางได้รับการประสานแผนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ซึ่งมีหน้าที่ในการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัด ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2546 โดยในส่วนของ การประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นได้กำหนดให้มีการประสานการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้แก่ คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดและคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ ทำหน้าที่ในการพิจารณาโครงการที่เกินศักยภาพของท้องถิ่นแล้วประสานแผนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลยางที่ผ่านมาปรากฏว่ายัง

ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อฝ่ายที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนออกทำการประชาคมหมู่บ้าน มีประชาชนมาร่วมไม่มากนัก จึงทำให้ขาดข้อมูลความต้องการของประชาชนจึงทำให้แผนที่จัดทำออกมาไม่สนองตอบความต้องการของประชาชน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ในฐานะผู้วิจัย เป็นพนักงานส่วนตำบล สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยาง ได้พบปัญหาต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงออก แสดงความคิดเห็นและนำเสนอปัญหาความต้องการอย่างแท้จริง จึงทำให้การวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นไม่สามารถสนองตอบต่อปัญหาความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงต่อความต้องการและทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลยางมีทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการดำเนินงานต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความคิดและข้อเสนอแนะ เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการทำแผนในอนาคตต่อไป

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงส่งเสริมการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจะทำให้แผนพัฒนาที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ และองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ทั่วประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบลของอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผล (ธีระพงษ์ แก้วหาญ, 2543 : 150)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ หมู่ 1-18 จำนวน 7,137 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 149) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 367 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ และเพื่อให้เข้าใจความหมายศัพท์ต่างๆที่นำมาวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. **การมีส่วนร่วม** หมายถึง การร่วมแรงร่วมใจ การประสานงาน ความรับผิดชอบหรือหมายถึงการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยดำเนินการอย่างถูกจังหวะและเหมาะสมทั้งด้วยความรู้สึกร่วมกันและสามารถเชื่อถือได้

2. **การมีส่วนร่วมของประชาชน** หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล ใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อเสนอความต้องการของประชาชนหรือหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด และมีส่วนร่วมในการร่วมลงมติเสนอกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ

2.2 ด้านการดำเนินการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนงานหรือแนวทางการพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการประสานงานให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาของประชาชนหรือหมู่บ้าน

2.3 ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับเอาซึ่งแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมที่สนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ สังคม และส่วนบุคคล

2.4 ด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนา และความคุ้มค่ากับงบประมาณ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น

3. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาระยะยาวที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้นที่เรียกว่า แผนยุทธศาสตร์ เพื่อแสดงลักษณะและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในอนาคตขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

4. ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

5. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิด โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการทำจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลของ อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดสุรินทร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่นและกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับประเทศ ด้านการมีส่วนร่วมได้กำหนดให้ประชาชนสามารถลงประชามติในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเองภายในท้องถิ่นนั้น ในประเด็นแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือระหว่างกันในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม แนวคิดในเรื่องความหมายของการมีส่วนร่วม นั้น ซึ่งจากการค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้หลายประการ ดังนี้

จินดา มณีเนตร (2540 : 12-13) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง ความร่วมมือ ของประชาชนไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้าร่วมรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคม เพื่อดำเนินการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

อรุณ รักธรรม (2540 : 270) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแนวทางการปฏิบัติงาน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งขององค์กร

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2543 : 2) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำที่มีจุดมุ่งหมาย ที่เข้าไปมีอิทธิพล ต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล หรือนโยบายสาธารณะ

หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจมีความสำคัญแตกต่างกันไป

ยุพาพร รูปงาม (2545 : 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง ผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลง

วันชัย วัฒนศัพท์ (2545 : 24; อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า. 2545 : 10) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่น้อยที่สุด คือ การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารว่ารัฐทำอะไรหลังจากได้ตัดสินใจเรียบร้อยแล้ว แจ้งให้ประชาชนทราบถัดขึ้นมาคือการที่รัฐรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หลังจากให้ข้อมูลไปแล้วก่อนตัดสินใจ หรือที่รู้จักกันก็คือ ประชาพิจารณ์ สูงขึ้นมาอีก คือประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่อง หรือในโครงการนั้น ๆ เพื่อให้เกิดข้อยุติโดยฉันทามติ และสูงที่สุด คือ ความสามารถลงมติแต่ละคนที่ละคนว่า “เอาหรือไม่เอา” ในกระบวนการประชาคม

จักรพงษ์ สงวนชม (2549 : 24) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

จากความหมายข้างต้นของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อตนเองหรือชุมชนส่วนใหญ่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีศักยภาพและมั่นคง ทำให้งานและโครงสร้างต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จ สร้างความเชื่อถือให้แก่หน่วยงานหรือองค์กร ได้มีนักวิชาการการกล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

วันชัย วัฒนศัพท์ (2546 : 7-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 8 ประการ คือ

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ บ่อยครั้งที่จะมีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้มาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่ สำคัญ ซึ่งมักทำให้เกิดความแตกต่างในการที่นำไปสู่กระบวนการตัดสินใจก่อให้เกิดความแตกต่าง ระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ
2. การลดค่าใช้จ่ายและความสูญเสียเวลา การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผล ในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยมีกลุ่ม ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ ใน การที่จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการทำที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้เกิดความประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. การสร้างฉันทามติ (Consensus Building) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะ สร้างข้อแตกต่างที่มั่นคงและยืนยาว
4. การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมทำให้เรามีความรู้สึกถึงความ เป็นเจ้าของของการตัดสินใจ และเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเขาพร้อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปสู่ การปฏิบัติได้ กลุ่มปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในกรณีที่ย้ำแรงที่สุด กระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนก่อให้เกิด โอกาสที่ผู้กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่ม สามารถลดการเผชิญหน้า อย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้
6. คำขวัญซึ่งความหน้าเชื่อถือและความชอบธรรม วิธีการที่จะนำไปสู่ความชอบ ธรรมและการดำรงอยู่ของการชอบธรรม คือ จะต้องใช้กระบวนการที่มีความโปร่งใสและ นำเชื่อถือต่อสาธารณชน ซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม

7. การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชน และค่านิยมของสาธารณชน

8. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ การให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีขึ้นและการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น

ปรีชา ยิ่งงามแก้ว (2550 : 25) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความคิดได้มากกว่า เพราะสมาชิกได้ระดมความคิด หรืออภิปรายร่วมกัน ทำให้เกิดความคิดดี ๆ ในการปฏิบัติงานเป็นไปได้มากกว่าการคิดคนเดียว
2. ทำให้มีผลเชิงจิตวิทยา ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลงขณะเดียวกันก็เกิดการยอมรับมากขึ้น
3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์การทำงานร่วมกันช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
4. ผู้ร่วมงานมีโอกาสใช้ความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเกิดความมีน้ำใจและจงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างความยอมรับสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ในการระดมความคิด ทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจและพัฒนาความเชี่ยวชาญ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของสาธารณชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

ในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จล่วงตามเป้าหมายได้นั้นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลกรทุกฝ่าย ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 18) ได้เสนอว่า การมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ

1. การแบ่งสรรอำนาจ และการได้รับทรัพยากรที่ขาดแคลนหายาก
2. การมีความพยายามอย่างจริงจัง โดยกลุ่มคนที่จะควบคุมชะตาชีวิตของตนเองและปรับปรุงสภาพที่เป็นอยู่
3. การเปิดโอกาสให้บุคลากรที่อยู่กลุ่มชั้นล่าง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

ลักษณะ คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน เป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย ต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย

ฐานิการ พูนแสง (2553 : 10) กล่าวว่าองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม มี 3 ด้าน คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะตัดสินใจดีกว่าจะได้เข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรมและเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อบุคคลจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

ต้องมีบุคคลและกลุ่มเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่โดยพื้นฐาน

จากการที่นักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีกิจกรรมเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อร่วมกันคิดและตัดสินใจว่าควรดำเนินการไปในทิศทางไหน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ร่วมกัน

รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญมากที่จะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ โดยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

สัมพันธ์ อุปลา (2541 : 19) ได้จำแนกรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงานตามโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการและการมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543 : 150) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการของการตัดสินใจ ได้แก่ การตัดสินใจในการวางแผน การตัดสินใจในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ที่จะก่อประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยวิธีต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการเข้ามา มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการเข้ามามีส่วนร่วม ในการประเมินผล โดยร่วมประเมินผลงานจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวังที่บุคคลหรือชุมชนได้มีส่วนในการตัดสินใจและมีอำนาจควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตของเขาได้ โดยระดับของการมีส่วนร่วม อาจจะมีมากน้อยต่างกันไปทั้งที่มีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งหากสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้นั้นจะมีผลต่อความยั่งยืน ในการดำเนินงานและยังเป็นการพัฒนาตัวประชาชนได้อีกด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการใช้ศักยภาพของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่

สมหมาย อุปถัมภ์ (2548 : 61) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วม ออกเป็น 10 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม (Attendance at Meetings)
2. การมีส่วนร่วมในการออมเงิน (Financial Contribution)
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees)
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม (Entrepreneur)
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง (Employee)
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุ อุปกรณ์ (Material Contribution)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6-7 ; อ้างถึงใน ทศมาลี กิมพกา. 2553 : 10) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหา และสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของประชาชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือวางแผน หรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมกันตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้มีประโยชน์ต่อส่วนรวม
  5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล
  6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ชีความสามารถของตนเอง
  7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
- ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากการที่นักวิชาการได้ให้รูปแบบของการมีส่วนร่วมได้ในลักษณะต่าง ๆ พอสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน และการควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิด พิจารณาตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการบริหารงาน กิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร่วมรับผลประโยชน์ ที่เกิดจากการร่วมกันทำกิจกรรม นั้น

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่น

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการอะไรก็ตามจะเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นจำนวนมากที่มีส่วนร่วมในโครงการนั้น สามารถทำได้ ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2545: 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตน เป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัย ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ

ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึง อาจจะประสบความสำเร็จลำบาก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 ก : 12) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่น มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ ควรจะมีการดำเนินการเรื่องอะไร และมีวิธีการดำเนินการอย่างไร
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยอาจเป็นการให้ความสนับสนุน ทรัพยากรต่าง ๆ การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมหรือการให้ความร่วมมือกับกลุ่มที่ดำเนินการ
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนานั้น ๆ
4. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของโครงการนั้น ๆ

ถวิลวดี บุรีกุล (2551 : 8-10) ได้สรุประดับขั้นของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) และการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล (Evaluation) ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายระดับขึ้นอยู่กับทำให้ ความสำคัญของรัฐบาลด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปหาน้อยได้ คือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนเป็นที่ปรึกษา ประชาชนแสดงความ คิดเห็น ประชาชนรับทราบ และรัฐบาลใช้อำนาจ

กล่าวโดยสรุป ก็คือประชาชนนั้นสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติงานตลอดจนการ ติดตามประเมินผลงาน เพื่อให้ทราบว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลประโยชน์หรือไม่อย่างไร

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของการดำเนินงาน

การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่เป็นเป็น อย่างยิ่ง เพราะประชาชนจะรู้ปัญหาของตนเอง ดีกว่าคนอื่น ทำให้ประหยัดงบประมาณ และตั้งอยู่ บนพื้นฐานสุจริต ยุติธรรม ตามหลักประชาธิปไตย การที่หน่วยงานของรัฐทำงานที่มี การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ระหว่างประชาชนกับส่วนราชการจะทำให้เกิดฉันทา มติ ตกลงยอมรับร่วมกัน โครงการที่ดีที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ก็คือ โครงการที่ทุก คนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกระบวนการ และผลงานหรือผลลัพธ์ที่ได้นั้น จะต้องคงอยู่ ยั่งยืน คือ

สถาบันพระปกเกล้า (2548 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงประโยชน์การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า มีประโยชน์ต่อประสิทธิภาพในการบริหารเป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ลดความคาดเดาถึงปัญหาและพิจารณาถึงการแก้ปัญหาที่ดีกว่า

2. ลดค่าใช้จ่ายและความล่าช้า

3. เมื่อเกิดการมีส่วนร่วมที่ดีแล้ว สามารถนำผลไปปฏิบัติได้ง่ายกว่า

4. ส่งเสริมให้โครงการที่นำไปปฏิบัติยั่งยืน

5. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าอย่างรุนแรง

6. มุมมองว่ามีความเสี่ยงลดลง

7. เป็นการพัฒนาประชาสังคม โดยทำให้กลุ่มประชาสังคมกลับสู่การทำงานของกระบวนการซึ่งจากประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2548 : 9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรม

4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น สามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือเป็นโอกาสให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

8. ช่วยให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 ข : 14-16) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานไว้ ดังนี้

1. ช่วยปรับปรุงคุณภาพการตัดสินใจให้ดีขึ้น ช่วยคาดเดาถึงความกังวล ของสาธารณชนและค่านิยมทั้งหลาย ช่วยระบุ ค้นหา ปัญหา ได้ดีกว่ามีการพิจารณาทางเลือกในการพัฒนาอย่างเต็มที่จากผู้มีส่วนได้เสีย และสร้างความเข้าใจ ให้ดีขึ้นว่าทำไม “สิ่งที่เกิดขึ้น จึงเป็นอย่างไรที่เป็นอยู่”

2. ช่วยลดค่าใช้จ่ายและความล่าช้าในการปฏิบัติ หลายคนอาจเข้าใจว่า “มากคนยิ่งมาก ความ” ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่าย แต่ถ้าหากให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ก็จะช่วยลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลัง ก็จะเห็นได้ว่าเป็นการช่วยลดความล่าช้าลดค่าใช้จ่ายได้ถ้ามองในระยะยาวไม่ต้องทบทวน หรือมีความขัดแย้งในผลของการตัดสินใจที่ไม่มีใครมาร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติได้ทันที เกิดการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่ม

3. นำไปสู่การปฏิบัติได้ง่ายขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของการตัดสินใจในเรื่องนั้น จึงยากที่จะหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามการตัดสินใจของตัวเองคนที่มาร่วมการตัดสินใจก็ต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้น ถูกนำไปปฏิบัติยิ่งไปกว่านั้นก็จะเกิดความรู้สึก กระตือรือร้นที่จะช่วยปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง

4. ส่งเสริมให้โครงการที่นำไปปฏิบัติมีความยั่งยืน ในเรื่องนี้สืบเนื่องมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แล้วนำการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เมื่อเกิดผลสำเร็จขึ้นผู้มีส่วนร่วมก็จะเกิดความภาคภูมิใจว่าตนเองก็มีส่วนในความสำเร็จนั้น ๆ ก็ปฏิบัติต่อไปเรื่อย ๆ และขยายผลแห่งความสำเร็จนั้น ๆ ไปในอนาคต

5. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าอย่างรุนแรง ถ้าได้ร่วมคิด ร่วมทำ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็จะช่วยลดความรู้สึกต่อต้านเพราะ ได้แสดงออกถึงความต้องการของตน หรือกลุ่มออกไป ส่วนหนึ่งแล้ว แต่ถ้าหากต่างคนต่างนั่งเงียบเมื่อเกิดกรณีขัดแย้ง ความเป็นปฏิปักษ์ก็จะเกิดขึ้นลึก ๆ ในใจอย่างเงียบ ๆ และก็จะสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนสุดท้ายก็จะระเบิดออกมา ต้องให้แตกหักกันไป แต่ไม่ใช่ว่าทุกเรื่องจะแก้ไขได้โดยการมีส่วนร่วมเพียงอย่างเดียวยังต้องอาศัยความมีเหตุมีผลรับฟัง ความคิดของผู้อื่นเข้าร่วมด้วย

6. ความเสี่ยงลดลง ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันทำให้ได้รับข้อมูลเพิ่มเติม

7. เป็นการพัฒนา “ประชาสังคม” โดยทำให้กลุ่มประชาสังคม ได้ทำงานของกระบวนการประชาสังคม เป็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมที่ลึกซึ้งที่สุด โดยผู้มีส่วนร่วมจะได้เรียนรู้และซึมซับถึงกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างค่อยเป็นค่อยไป พัฒนากระบวนการตัดสินใจโดยองค์กรว่าควรจะเป็นอย่างไร และทำไมต้องตัดสินใจอย่างนั้น นอกจากนี้เมื่อประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีสาธารณะแล้ว ก็จะเป็นการฝึกประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นในอนาคตอีกด้วย

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมนั้น ช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่าย การสูญเสียเวลา

เมื่อตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ เกิดความชอบธรรม เกิดความง่ายในการนำไปปฏิบัติ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้ ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ประชาชนมีการพัฒนาสร้างสรรค์สนใจประเด็นสาธารณะประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ อันเป็นการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยโดยอีกทางหนึ่ง ช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความกระตือรือร้น

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบการปกครองของชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่ไม่มีอำนาจอธิปไตยแยกตัวเป็นอิสระไปจากประเทศเป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและการจัดองค์การที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมของท้องถิ่นของตนโดยอิสระ ปราศจากการควบคุมจากภายนอก ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อการบริหารงาน ผู้ทำการวิจัยได้สรุปสาระเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายพอสรุปได้ดังนี้

แฮร์ริส จี.มอนตากู (Haris G. Montagu. 1984 : 574 ; อ้างถึงใน พิณสุดา สิริรังศรี.

2541: 6) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหาร การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วย การบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2541 : 33) กล่าวว่า การบริหารท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลในส่วนกลางให้หรือกระจายอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารไปให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งรวมทั้งให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะบางประการเพื่อชุมชนของตนเอง หากรัฐบาลในส่วนกลางมอบอำนาจให้แก่ข้าราชการประจำหรือมอบอำนาจให้หน่วยงานของรัฐไปปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคหรือในชนบท เช่นนี้ไม่เรียกว่าเป็นการบริหารท้องถิ่น แต่ความเป็นอิสระของหน่วยการบริหารท้องถิ่นจะมีไม่มากจนถึงขนาดที่เป็นอิสระ โดยไม่ขึ้นกับรัฐบาลในส่วนกลาง (Independence) ในเวลาเดียวกันเพื่อให้การบริหารท้องถิ่นดำเนินการไปได้จึง

จำเป็นต้องมีหน่วยการบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการบริหารท้องถิ่น เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวมในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2545 : 33) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองในเรื่องของท้องถิ่น โดยรัฐมีหน้าที่ให้ความเป็นอิสระแก่ประชาชนในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น หรือเรียกว่า การกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้ท้องถิ่น แต่การให้ความเป็นอิสระนี้ มีข้อจำกัด

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 9) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ดัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2545 : 27) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การเป็นประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นนั้น ต้องเน้นการที่ประชาชนปกครองตนเองโดยตรงให้มากขึ้น คือ ประเทศที่เป็นประชาธิปไตย เน้นการเลือกผู้แทน แต่ประชาธิปไตยของท้องถิ่นเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยตรง

สรุป การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่ส่วนกลางมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยอาศัยหลักตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยให้ท้องถิ่นปกครองตนเองโดยมาจากการเลือกตั้งนายก สมาชิกสภา เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองจึงสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

ชวงค์ ฉายะบุตร. (2539 : 26 ; อ้างถึงใน พิณสุดา สิริรังศรี. 2541 : 8-9) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการ ให้กับชุมชนต่าง ๆ

อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

เนื่องจากประเทศมีขนาดใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรื้อบริการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชน ในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่น เปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะ โดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือก เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยในระดับชาติได้อย่างดี

โกวิท พวงงาม (2546 : 24-25) ได้เสนอแนวคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการให้บริการชุมชน และทำให้เกิดความประหยัดเนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีเงินงบประมาณสามารถหารายได้ให้กับท้องถิ่นทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่ต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน

3. การรอรับการบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมักมีความล่าช้าหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นผู้บริหารย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

4. หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีการปกครองตนเองทั้งในบทบาทของฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ การปฏิบัติหน้าที่ในหลายบทบาทมีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติได้เป็นอย่างดี

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2548 : 135) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวยังไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไป

ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2551 : 16-17) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวัตถุประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. เพื่อให้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการที่ยืดหยุ่นสามารถปรับวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น

2. เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ระหว่างราชการส่วนท้องถิ่นกับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ และภาคีรัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกัน

3. เพื่อกำหนดแนวทางของการปฏิบัติการซึ่งจะกำหนดหลักการทั่วไปในการถ่ายโอนภารกิจรูปแบบการถ่ายโอนภารกิจที่ราชการบริหารราชการส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคจะถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะเวลาการถ่ายโอน แนวทางการจัดแบ่งอำนาจและหน้าที่ในการจัดการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละรูปแบบการถ่ายโอนและดำเนินการร่วมกันในรูปแบบสหการ แนวทางการจัดสรรทรัพยากรด้านการเงิน การคลัง และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจ ปรับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในเชิงรุก เพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติ โดยมุ่งในเชิงส่งเสริมเรื่องความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สุรัชย์ เจนประโคน (2554 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นโดยทั่วไปมักมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. เพื่อสร้างความพอใจแก่ท้องถิ่นและลดการขัดแย้ง
 2. เพื่อให้การจัดทำบริการแก่ประชาชนเป็นไปโดยรวดเร็ว
 3. เพื่อให้การจัดทำบริการต่าง ๆ มีสิทธิภาพและถูกต้องตามความต้องการหรือเป้าหมายของประชาชน

4. เพื่อองค์การปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

5. เพื่อให้องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

จากคำกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น ก็เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุข โดยหลักในการบริหารจัดการนั้น จะต้องเน้นถึงความประหยัดและความคุ้มค่า และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดีต่อไป

ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 16 – 18) ได้กล่าวถึงลักษณะของการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญไว้ดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย เช่น ประเทศไทยมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. มีพื้นที่ระดับ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์การจัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น 3 ประการ คือ รายได้ ย้อนหลัง 3 ปี ไม่รวมเงินอุดหนุน จำนวนประชากร และขนาดพื้นที่
3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ
4. มีความเป็นบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นเอกเทศจากองค์การของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

5. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

6. มีอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมายสามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับเพื่อกำกับดูแลควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้อุบายดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518 : 6-7 ; อ้างถึงใน พิณสุตา สิริรังศรี. 2541 : 9) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่คุณอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝน ให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการ ของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเรือน ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเอง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับการเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น

โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วย
 วิธีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้
 ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของคน
 ต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยการแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นของ
 ตนเอง

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการ
 การกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระ ของรัฐบาล
 เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้

3.1 ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จาก
 งบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

3.2 รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่น
 ได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหา และความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือ
 จัดบริการ โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหา
 และเข้าใจปัญหาได้ดีกว่า ผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นที่เหมาะสมที่จะ
 แก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

3.3 กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวพันกับท้องถิ่นอื่น และไม่มี
 ส่วนได้เสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการ
 ดังกล่าวเอง

3.4 การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และ
 มีประสิทธิภาพเนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร
 ประชาชน ความต้องการ และปัญหาต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด
 และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ควรเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของ
 ประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลา
 เสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลง ภายในท้องถิ่น
 นั้นเองไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

3.5 การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของ
 ประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง
 การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทาง
 การเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทย ผู้นำ
 ทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ , นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วน

แต่มีผลงานจากการเป็นนายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ

3.6 การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบท แบบพึ่งพาตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบท ที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชน ในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สำคัญที่สุดผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่นทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกันโดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง

สารานุกรมเสรี (2557 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. เป็นหน่วยการปกครองขนาดเล็ก ซึ่งมีกฎหมายรับรองฐานะ
2. มีอิสระในการบริหารจัดการจากรัฐในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด
3. มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นด้วยตัวเอง
4. มีฐานะเป็นนิติบุคคล
5. มีอาณาเขตที่แน่นอนชัดเจน
6. มีสภาท้องถิ่น และ/หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตพื้นที่

การปกครองท้องถิ่นเป็นผลจากแนวความคิดของการกระจายอำนาจ ก่อให้เกิดองค์การหรือการปกครองท้องถิ่น ขึ้น โดยรัฐบาลกลางมอบอำนาจในทางการปกครองและการจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างให้แก่ประชาชนท้องถิ่นไปดำเนินการ โดยมีอำนาจอิสระในการดำเนินการภายในขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่นด้วยตนเอง จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้การเมืองการปกครอง ในทางปฏิบัติอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองในรับประเทศต่อไป

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้ครองอำนาจในส่วนกลางมักอ้างว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองตนเองมากนัก ยังไม่มีความรู้เรื่องการบริหาร สังคมสมัยใหม่ ระดับการศึกษาก็ไม่สูง ยังขาดสำนักทางการเมือง ระดับความสนใจเรื่องการเมืองก็ไม่สูงตลอดจนยังเคยชินกับระบบอุปถัมภ์ และค่านิยมแบบเจ้าขุนมูลนายเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การบริหารราชการแผ่นดินไทยเน้นหนักไปในการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากปัญหาความมั่นคงของชาติ ลักษณะ

การบริหารราชการไทยดังกล่าวข้างต้นได้สร้างปัญหาให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่น
ดังนี้

สมบูรณ์ สุขสาราณ (2545 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น
ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รศกนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2547 : ออนไลน์) เห็นว่าการบริหารท้องถิ่นมีปัญหาหลัก 3
ประการ ได้แก่

1. ปัญหาด้านอำนาจท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่างๆ ดังนี้
  - 1.1 ปัญหาด้านอำนาจในการปกครองตนเอง และความเป็นอิสระของท้องถิ่น ในส่วนนี้
จะเป็นปัญหาย่อย 2 ประการ ได้แก่

1.1.1 ปัญหาการได้รับการกระจายอำนาจน้อยเกินไป และ

1.1.2 ปัญหาการได้รับการควบคุมตรวจสอบมากเกินไป

- 1.2 ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยปัญหาย่อย 2
ประการ ได้แก่

1.2.1 ปัญหาการมีอำนาจหน้าที่ไม่เหมาะสม

1.2.2 ปัญหาความไม่ชัดเจนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น

2. ปัญหาด้านโครงสร้างของท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาด้านโครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย

2.1.1 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นไม่ เป็นประชาธิปไตย

2.1.2 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นไม่ชัดเจน

2.1.3 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นมีส่วนคาบเกี่ยวกับระบบการบริหาร

ประเทศ

2.1.4 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบไม่เหมาะสม และ

2.1.5 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นที่ซับซ้อน

ดังนี้

2.2 ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาย่อยๆ

2.2.1 ปัญหาด้านโครงสร้าง หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.2 ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัญหาด้านการบริหารงานของท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่างๆ ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย

3.1.1 ปัญหาการกำหนดนโยบายและแผน

3.1.2 ปัญหาการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติ

3.1.3 ปัญหาการควบคุมตรวจสอบและการประเมินผล

3.2 ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคลของท้องถิ่น ประกอบด้วย

3.2.1 ปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายนิติบัญญัติ

3.2.2 ปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายบริหาร และ

3.2.3 ปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายปฏิบัติการ

3.3 ปัญหาทางด้านการคลังของท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัญหาย่อย 2 ปัญหา คือ

3.3.1 ปัญหาด้านรายได้ของท้องถิ่น และ

3.3.2 ปัญหาด้านงบประมาณของท้องถิ่น

โกวิทช์ พวงงาม (2550 ข : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งใหม่ของสังคมไทย
2. การปกครองท้องถิ่นไทยได้ถูกแทรกแซงและควบคุมโดยข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
3. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
4. ระบบการศึกษาไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่น
5. ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่การปกครองท้องถิ่นน้อย
6. นักการเมือง (รัฐบาลกลาง) ต้องการรวบอำนาจการปกครองมากกว่าการให้อำนาจ

อิสระกับประชาชน

7. ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านโครงสร้าง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ล้วนเป็นปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ควรจะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือการหน่วยงานเดียวที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมากที่สุด หากปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนแล้ว ก็จะทำให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีจากท้องถิ่นของตนอย่างเท่าเทียม หรือดีกว่า

การให้บริการของราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ต่อไป

การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยมีหลักการสำคัญ คือเป็นการ โอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง ในเรื่องการกระจายอำนาจ

ความหมายของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้มากมาย เป็นการถ่ายโอนอำนาจตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลาง ให้แก่องค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน โดยเฉพาะภาคประชาชน ไปดำเนินการแทน ซึ่งการถ่ายโอนดังกล่าว อาจจะมีลักษณะเป็นการถ่ายโอนเฉพาะภารกิจ ซึ่งเป็นการแบ่งภารกิจ ให้แก่องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจดำเนินการ หรือ เป็นการถ่ายโอน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการแบ่งพื้นที่เป็นหน่วยงานย่อยในการดำเนินการ ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 ก : 293) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจทางการบริหารว่า หมายถึง ความพยายามที่จะมอบอำนาจหน้าที่ทั้งหมดไปยังผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ที่รองลงมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยกเว้นแต่อำนาจหน้าที่บางอย่างซึ่งจำเป็นต้องสงวนไว้ที่ส่วนกลาง

สิตางค์ แสงริย์วัชชรา (2545 : 12) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง หลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศในระบบประชาธิปไตย เป็นการถ่ายโอนภารกิจ หรือถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง

สยาม คำปรีดา (2547 : 128) ให้คำนิยามการกระจายอำนาจ หมายถึง การบริหารจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจดำเนินกิจการภายในอาณาเขต ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือองค์กรนั้นเอง โดยส่วนราชการเพียงแต่ควบคุมแต่ไม่เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

สรุปได้ว่า ความหมายของการกระจายอำนาจ หมายถึง การโอนอำนาจการปกครองจากราชการส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทำการดำเนินการปกครองตนเองโดยอิสระภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง การจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ส่วนราชการกลางมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุมดูแล แต่ไม่เข้าไปบังคับบัญชา

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ มีความสำคัญโดยตรงต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่น และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2546 : 3) กล่าวถึง การกระจายอำนาจปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่าง ๆ
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดเป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานจัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการ ได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. ได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลของกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ตั้งงบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

ลิขิต ชีรเวคิน (2525 : 3-4 ; อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ ต้อยคำ. 2548 : 9-10) กล่าวไว้ว่า การกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยสรุปได้ ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างเมืองบนระดับชาติ และโครงสร้างพื้นฐานคือ ระดับท้องถิ่นการเน้นแต่การพัฒนาโครงสร้างเมืองบนระดับชาติ เช่น รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ฯลฯ โดยไม่คำนึงถึงพื้นฐานเบื้องล่าง ได้แก่ ความตื่นตัวทางการเมือง ความสามารถและ โอกาสในการ

ปกครองตนเองก็เท่ากับพยายามพัฒนาในลักษณะหัวโตตัวลีบ กล่าวคือ การปกครองตนเองรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุดคือรากแก้ว ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย มีหลายองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น เพราะการพัฒนาท้องถิ่นที่จะสัมฤทธิ์ผลนั้นจำเป็นต้องมีความคิดริเริ่มตนเองจากท้องถิ่น และต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีส่วนร่วมมีส่วนร่วมใจกัน ลักษณะดังกล่าวจะเกิดผลได้ก็ต่อเมื่อมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงเท่านั้น การกระจายอำนาจไม่เพียงแต่เน้นการปูทางให้พัฒนาระบอบประชาธิปไตยเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นสำหรับพัฒนาชุมชน ซึ่งมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและทางสังคมในแง่การสร้างรายได้และความเจริญในด้านต่าง ๆ ให้กับท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่อำเภอ (2551 : ออนไลน์) กล่าวว่า ความสำคัญของการกระจายอำนาจ มีดังนี้

1. ลดความซ้ำซ้อนในการจัดบริการสาธารณะ
2. สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
3. เพิ่มบทบาทอำนาจการตัดสินใจในการแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน
4. เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน
5. ส่งเสริมพื้นฐานประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและสามารถแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้

หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหลักการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นได้ดูแลจัดการปัญหาของตนเองในระดับท้องถิ่น ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ และหลักการกระจายอำนาจตั้งอยู่บนพื้นฐานประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2543 : ออนไลน์) กล่าวว่า การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้กับท้องถิ่น ดังนี้

1. หน้าที่ เป็นการกระจายหน้าที่ ที่เป็นประโยชน์โดยตรงกับท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการเอง

2. อำนาจการตัดสินใจ เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจดำเนินการ ตามหน้าที่ ที่ ส่วนกลางกระจายไปให้ท้องถิ่นดำเนินการ

3. ทรัพยากรการบริหาร เป็นการกระจายบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี ที่เหมาะสม ให้กับท้องถิ่น

4. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นการกระจายความรับผิดชอบต่อภารกิจ หน้าที่ ที่รัฐ กับผู้บริหารท้องถิ่น และประชาชน ร่วมกันรับผิดชอบ

5. ความพร้อม เป็นการกระจายความพร้อม ที่มีอยู่ในส่วนกลางให้กับท้องถิ่น เพื่อสร้าง จิตความสามารถให้แก่ท้องถิ่น เป็นการทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2546 : 3) ได้กล่าวถึงหลักของการกระจายอำนาจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. เป็นการแบ่งภาระของรัฐบาลกลางหรือหน่วยบริหารราชการส่วนกลาง
2. เป็นการทำให้ปัญหาในท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น
3. เป็นการส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถ และพัฒนาบทบาทตนเอง ในการกำกับดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง
4. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของระบอบ ประชาธิปไตยและเป็นพื้นฐานสำคัญให้คนในท้องถิ่นได้ก้าวขึ้นไปดูแลปัญหาระดับชาติต่อไป
5. เป็นการเสริมสร้างความมั่นคง และความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่จะทำให้ประชาชนมี คุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

สัมพันธ์ เตชะอริก และคณะ (2546 : 3 – 4) ได้กล่าวถึงหลักการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ให้มีการถ่ายโอนภารกิจในการจัดการบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นภายใน 4 – 10 ปี
2. กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุนและรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้รัฐบาลภายในปี พ.ศ. 2544 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และ ภายในไม่เกินปี พ.ศ. 2549 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35
3. การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี เกี่ยวกับการจัดการบริการสาธารณะให้จัดสรร เงินอุดหนุนให้ตามความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. จัดระบบการถ่ายโอนบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ

5. ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หลักการกระจายอำนาจ เป็นการส่งเสริมให้แต่ละบุคคลในท้องถิ่นได้แสดงความสามารถและพัฒนาตนเองในการดูแลรับผิดชอบ ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่น และสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลชุมชนในท้องถิ่น มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง

ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้แบ่งอำนาจหน้าที่ และจัดสรรรายได้ระหว่างส่วนราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2545: 198-199) ได้กำหนดขั้นตอนของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

1. ในช่วง 4 ปีแรก (พ.ศ. 2544-2547) จะเป็นช่วงการปรับปรุงระบบบริหารภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากรงบประมาณ และทรัพย์สิน รวมทั้งแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หลังจากการถ่ายโอนในช่วง 4 ปีแรกสิ้นสุด
2. ช่วงปี (พ.ศ. 2548-2553) จะเป็นช่วงการปรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันในการถ่ายโอนภารกิจ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนท้องถิ่นได้ดีขึ้น และทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและความโปร่งใส
3. หลังจากปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป ประชาชนในท้องถิ่นจะมีคุณภาพที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 15-18) ได้ระบุไว้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้ง

โครงสร้างพื้นฐานฯ นอกจากนั้นในหมวด 9 ตั้งแต่มาตรา 282-290 ได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังกำหนดอำนาจของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการเสนอให้สภาท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โคนค้ำึงถึงหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3. แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2543 กำหนดกรอบแนวคิด เป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจ เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ โดยยึดหลักการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จมีการที่ยืดหยุ่น และสามารถปรับวิธีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบไว้ 3 ด้าน คือ

3.1 ความอิสระในการกำหนดกรอบนโยบายและการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและความมั่นคงของประเทศชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมือง

3.2 การปกครองท้องถิ่นภายใต้ระบบประชาธิปไตย

3.3 ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยปรับบทบาทของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาครับผิดชอบภารกิจมหภาคและภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายและด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

4. แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ประกอบด้วย

4.1 การถ่ายโอนภารกิจ และการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้รับการถ่ายโอนรวมทั้ง การสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารับรอง ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.2 การกระจายอำนาจเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการพิจารณาภาพรวมรายได้ของท้องถิ่น 3 องค์ประกอบ คือ รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บและจัดหาทั้งที่เป็นภาษีและรายได้อื่น รายได้ที่รัฐจัดแบ่งหรือจัดสรร ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่ม และ รายได้ประเภทอุดหนุน

4.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการ บริหารงานบุคคล โดยการโอนบุคลากรต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ และความพร้อมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งยังต้องมีความราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น ชูใจให้คนทำงานในท้องถิ่นมีหลักประกัน ความก้าวหน้า ยึดหลักการตามระบบคุณธรรม และต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรฐานการ บริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ

4.4 แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ภาคประชาสังคม เพื่อให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทั้งยังปรับปรุงกลไกการตรวจสอบของภาครัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนและภาคประชาคม เข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดซื้อ จัดจ้างและร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

4.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัด การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล การกำกับดูแลองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีด ความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

4.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจการแก้ไข กฎหมาย มีสาระเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายงบประมาณเพื่อรองรับการจัดสรร

เงินจากภาครัฐ การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบงบประมาณท้องถิ่นและระบบตรวจสอบทางการเงินและการคลัง ทั้งภายนอกและภายใน การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลของราชการส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับระบบศาลปกครอง การปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นการจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคลเพื่อรองรับการถ่ายโอนข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

4.7 กลไกการกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าวจะมีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจ โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชน มีกระบวนการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการถ่ายโอน มีการศึกษาพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ และแนวทางการถ่ายโอนภารกิจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและทันเหตุการณ์

4.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยงานราชการส่วนกลางยังคงต้องกำหนดมาตรฐานทั่วไปของการจัดบริการสาธารณะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำกับในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะ โดยมีการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนรัฐหรือองค์กรกลางเข้ามาร่วมทำการประเมิณร่วมกับประชาชนและประชาสังคม

5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติและผู้สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางการถ่ายโอนในด้านต่างๆ ดังนี้

5.1 การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการต่าง ภายใต้อคณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจที่ต้องถ่ายโอนในกลุ่มภารกิจด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว โดยมีภารกิจด้านการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องการประสานการจัดทำ

แผนพัฒนา และการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนา หน่วยรับงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาและการส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.2 การกระจายอำนาจเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้ คณะกรรมการกระจายอำนาจฯที่เกี่ยวข้องกับ การเงิน การคลัง และงบประมาณ หน่วยงานที่ รับผิดชอบ คือ สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น

5.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ การบริหารงานบุคคล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การ สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้ คณะกรรมการกระจายอำนาจฯที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนบุคลากร ที่ได้ทำหน้าที่ประสานงานและ มอบหมายให้กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์ถ่ายโอนบุคลากรในระดับ จังหวัด ทุกจังหวัดรับผิดชอบการจัดทำ และปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

5.4 แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ภาคประชาสังคมกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัด โครงสร้างหน่วยงานของกรม ให้มีส่วนรับผิดชอบเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาค ประชาสังคมขึ้นรับผิดชอบในการประสานงาน การพัฒนาองค์ความรู้ และแนวทางการดำเนินการ ให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงาน ท้องถิ่น

5.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นภารกิจโดยตรงที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว คือ การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจการปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบ งบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบการติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ หน่วยงานที่ รับผิดชอบ คือ กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น สถาบันพัฒนา บุคลากรท้องถิ่น สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การปรับปรุงระเบียบเพื่อรองรับภารกิจการถ่ายโอน ได้แก่ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2541 หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ

5.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานศึกษาวิจัย เรื่องนโยบายและแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมในด้านการรับรองถ่ายโอนภารกิจไปจนถึงการดำเนินการถ่ายโอน การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยกำหนดให้รัฐบาลต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และรัฐบาลต้องให้ความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเอง โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง รัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุนการดำเนินงาน

รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง จึงจะได้นำเอารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลมา กล่าวดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจ การปกครอง โดยมีรัฐบาลเป็นผู้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหาร ราชการ ในการจัดทำบริการสาธารณะ มีผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการ เลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลในระดับจังหวัดและใน ระดับอำเภอทำหน้าที่เป็นหน่วยกำกับดูแลการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก ทางหนึ่ง

องค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 : 3) ให้มีการจัดตั้งองค์การบริหาร ส่วนตำบลได้ โดยมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลและผู้บริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงและ ลับ

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามมาตรา 67 อำนาจหน้าที่หลัก ในการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ของตนเองคือ จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษา ความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลป้องกัน โรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการ มอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร และคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายก องค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีประธานสภาและรองประธานสภา คนหนึ่งซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรอง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การ บริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งเมื่อได้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้งแล้ว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นผู้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลจำนวน 2 คน พร้อมทั้งแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน โดยมี

รายละเอียดดังนี้ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 : 23)

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับ งบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ(พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 : 12)

อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

(พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 : 17)

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยมีรัฐบาลเป็นผู้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหารราชการ ในการจัดทำบริการสาธารณะ มีผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการ

เลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลในระดับจังหวัดและในระดับอำเภอทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ศักดิ์สุนทร ขาวลาจันทร์ (2550 : ออนไลน์) กล่าวว่า นับแต่พระราชบัญญัติสภาพัฒนและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสภาพัฒน อบต. หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งเกิดขึ้น ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒน พ.ศ. 2537 ปัจจุบันมีการแก้ไขถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2552 มีรูปแบบคล้ายการปกครองระดับชาติ กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 2 คน มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ตาม(พระราชบัญญัติสภาพัฒนและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 : 24) ดังนี้

- 1.ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 2.พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
  - 3.ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตาม กฎหมายนโยบายแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
- นายกองค์การบริหารส่วนตำบล**

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตาม (พระราชบัญญัติสภาพัฒนและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง

(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 : 24) ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2. สั่งอนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

นอกจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลอีกด้วย

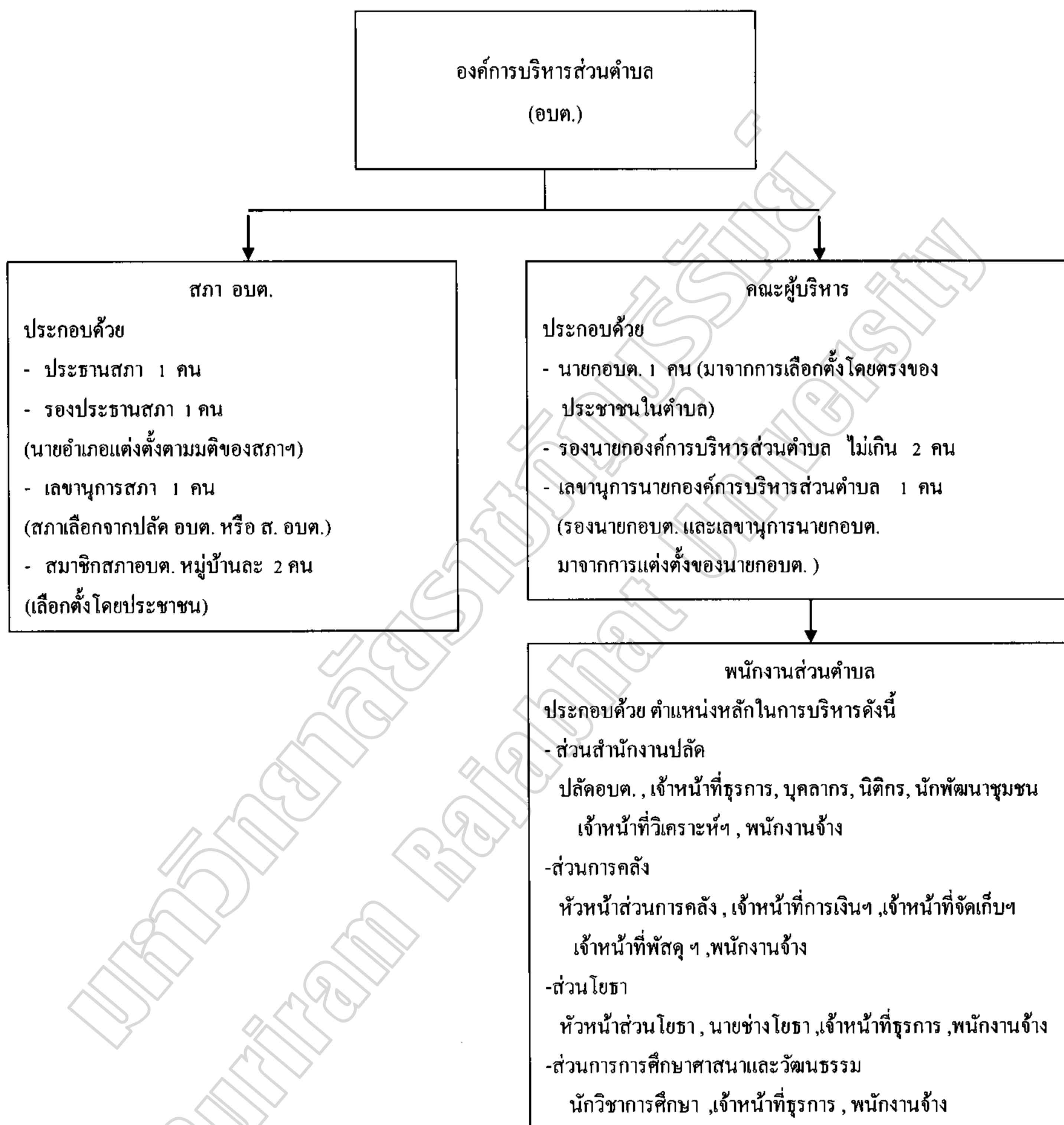
องค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งส่วนราชการ ออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนักงานปลัด มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานส่งเสริมและการท่องเที่ยว งานการเจ้าหน้าที่ และงานอื่น ๆ ที่มิได้กำหนดเป็นงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ

2. ส่วนการคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและบัญชี งานจัดเก็บภาษีต่างๆ งานทะเบียนทรัพย์สิน งานจัดซื้อจัดจ้างและการดูแลทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. ส่วนโยธา มีหน้าที่เกี่ยวกับการโยธา งานบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ งานสวนสาธารณะ งานสำรวจแบบแผน งานสถาปัตยกรรม งานผังเมือง งานสาธารณูปโภค งานสถานที่และไฟฟ้าสาธารณะ

4. ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานควบคุมดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การดำเนินกิจกรรมทางศาสนา วันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน งานกิจกรรมอนุรักษ์ ส่งเสริมประเพณีศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ งานกิจกรรมเด็กและเยาวชน

ภาพประกอบ 2.1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : กรมการปกครอง (2546 :75)

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ได้กำหนด อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ทั่วไป ได้แก่ การพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตาม (มาตรา 66)
2. อำนาจหน้าที่ที่ต้องทำ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้
  - 2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
  - 2.2 การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
  - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
  - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
  - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
  - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
  - 2.7 ค้ำครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
  - 2.9 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือ บุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร
3. มีอำนาจหน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้
  - 3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และ การเกษตร
  - 3.2 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
  - 3.3 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
  - 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
  - 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
  - 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
  - 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
  - 3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
  - 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
  - 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

3.12 การท่องเที่ยว

3.13 การผังเมือง

4. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือร่วมกับ สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ เกี่ยวข้องและกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจ หน้าที่ของตน

5. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วน ตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ และกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืน แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกิน 1,000 บาท เว้นแต่จะมีกฎหมาย บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

การวางแผนมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการที่ดี เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัจจุบันอนาคต ซึ่งกำหนดแนวทางที่คาดการณ์ โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ เพื่อให้เกิดการ ปฏิบัติอย่างได้ผล จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับที่ต้องวางแผน เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในการ ปฏิบัติงาน และแนวทางเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จที่คาดหวังในอนาคต

ความหมายของการวางแผน

หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจวิธีการที่ดีที่สุดให้ บรรลุจุดหมายนั้น การวางแผนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับอนาคต ประกอบด้วยหลายขั้นตอน เพื่อเป็น แนวทางสำหรับให้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ ต้องการ โดยวิธีการที่ให้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของ การวางแผน ดังนี้

ชิติรัตน์ วิสาณเวทย์ (2540 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการ กำหนดวัตถุประสงค์สำหรับช่วงเวลาข้างต้นและกำหนดสิ่งที่จะกระทำต่าง ๆ เพื่อที่จะให้บรรลุ วัตถุประสงค์สำหรับช่วงเวลาข้างหน้าและกำหนดสิ่งที่จะกระทำต่าง ๆ เพื่อที่จะให้บรรลุ วัตถุประสงค์ดังกล่าว

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 2) ได้ให้ความหมายว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลหรือองค์การทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับงานบางอย่างที่จะกระทำในอนาคต กระบวนการดังกล่าวจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นชุดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

สุนทร เกิดแก้ว (2541 : 5) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า การวางแผน หมายถึง การกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การวางแผนจึงเปรียบเสมือนเหรียญที่มี 2 ด้าน คือ ต้องมีทั้งเป้าหมาย (End) และวิธีการ (Mean) ที่จะบรรลุ ความหมายนี้จะเน้นว่าการวางแผนจะต้องกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นอย่างชัดเจน

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 3) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็วัตถุประสงค์หรือการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการถามว่าจะทำอะไร (What) ทำไมต้องทำ (Why) ใครบ้างเป็นผู้กระทำ(Who) จะกระทำเมื่อใด (When) กระทำที่ไหนบ้าง (Where) และกระทำอย่างไร (How)

จากความหมายข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการวินิจฉัยและการตัดสินใจที่เกี่ยวกับสถานการณ์และกำหนดสิ่งที่จะต้องกระทำที่จะพัฒนาในองค์กรไว้ในอนาคต เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งการกำหนดแนวทางการพัฒนาต้องมีแบบแผนการพัฒนาที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

ความสำคัญของการวางแผน

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การบริหารหรือการจัดการ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่ทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งหลักการบริหารที่สำคัญอันดับแรกที่เป็นหน้าที่ของนักบริหาร โดยเฉพาะนักบริหารระดับสูงก็คือ “การวางแผน” การวางแผนจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการบริหารงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจเอกชน ดังนี้

ปกรณ์ ปรียากร (2544 : 5) กล่าวว่า การวางแผนถือเป็นภารกิจแรกของนักบริหารในการที่จะตัดสินใจกำหนดทิศทางขององค์กรว่าจะไปทิศทางใด และเป็นการกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้น การวางแผนจึงเป็นทั้งการป้องกันไว้ล่วงหน้าไม่ให้เกิดปัญหา การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และการแสวงหาโอกาส (Opportunity) ใหม่ หรือการพัฒนา (Development) ดังนั้น ถ้านักบริหารมีความสามารถในการคิด(การวางแผน) อย่างเป็นระบบ (System) และนำสิ่งที่คิดไปสู่การปฏิบัติหรือการกระทำย่อมบริหารงานบรรลุผลสำเร็จได้ง่าย โดยตนเองอาจไม่ต้องลงมือกระทำเองแต่รู้จักใช้กลยุทธ์หรือมียุทธวิธีให้คนอื่นกระทำแทนตน ซึ่งปกติ นักบริหารระดับสูงจะมีภารกิจด้านการใช้สมองมากกว่าการปฏิบัติ หรือการควบคุม โดยจะใช้สมองในการวางแผนถึงร้อยละ 48.8 ในขณะที่นักบริหารระดับกลาง จะมีภารกิจด้านการควบคุม

งานและการจูงใจคนปฏิบัติงาน ซึ่งจะใช้สมองในการวางแผนร้อยละ 26.4 ส่วนนักบริหารระดับต้น จะใช้การวางแผนเพียงร้อยละ 14.1

นพดล เสงเจริญ (2546 : 32-34) กล่าวว่า การวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับนักบริหารทุกระดับ โดยเฉพาะนักบริหารธุรกิจใหม่ที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก องค์กรและปรับตนเองให้เป็นผู้ที่คิดกว้าง คิดไกล คิดเป็นระบบ รู้ทันเหตุการณ์ ทำงานเชิงรุกมีใช้ ตั้งรับ ทำงานรวดเร็ว แข่งขันกับเวลา และปัญหา ทำงานเที่ยงตรง ผลงานมีมาตรฐานและพร้อมรับการตรวจสอบ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 3) กล่าวว่า การวางแผนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ตลอดทั้งการแก้ปัญหา คือ

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวคิดเชิงระบบเข้ามาในองค์กรยุคปัจจุบัน
3. ทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต
4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน
5. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินงานอยู่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวางแผนจะประกอบด้วย การพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามแผน และการ

ประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ทำให้การวางแผนบรรลุตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ขององค์กร ไม่มีองค์กรใดที่ประสบความสำเร็จได้ โดยปราศจากการวางแผน ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นภารกิจแรกที่มีความสำคัญของการบริหารงานที่ดี

ประโยชน์ของการวางแผน

นอกจากการวางแผนจะมีความสำคัญระดับสังคมและประเทศชาติแล้ว ยังมีความสำคัญและความจำเป็นระดับองค์กร โดยเฉพาะสำหรับนักบริหารมาก ซึ่งจะพิจารณาในแง่ประโยชน์ของการวางแผนพบว่ามีประโยชน์หลายประการ ดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 10 -11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนไว้ดังนี้

1. ป้องกันมิให้เกิดปัญหาและความผิดพลาดหรือลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ เพราะการวางแผนจะกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานและมาตรฐานในการควบคุมอย่างรัดกุม
2. ทำให้กรอบหรือทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรที่ไหน เมื่อไร ได้อย่างไร ใครทำ ทำให้นักบริหารและผู้ปฏิบัติงานมั่นใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ก่อให้เกิดการประหยัดทรัพยากรในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ การจัดการเวลา แทนที่จะเสียเวลาในการดำเนินการที่ไร้ทิศทาง
4. ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง และเพราะการวางแผนจะเป็นแนวทางปฏิบัติที่ค่อนข้างชัดเจนอยู่แล้ว เปรียบเสมือน “เรือที่มีหางเสือ”
5. ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบ ก่อให้เกิดความสะดวกและง่ายต่อการบริหารงาน ป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนกัน
6. ผู้บังคับบัญชาหรือนักบริหารสามารถทราบปัญหาหรืออุปสรรคจากการปฏิบัติงานตามแผนได้เป็นอย่างดี
7. ผู้บังคับบัญชาหรือนักบริหารสามารถควบคุมการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้โดยง่ายเพราะมีแผนวางไว้ล่วงหน้าแล้ว

สมพิศ แสนสุข (2545 : 3) กล่าวว่า การวางแผนทุกระดับจะมีประโยชน์ทั้งต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ ดังนี้

1. ป้องกันมิให้เกิดปัญหาและข้อผิดพลาดหรือลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในอนาคต
2. ทำให้องค์กรมีกรอบหรือทิศทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และใครทำ ทำให้นักบริหารมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ง่าย

3. ช่วยให้เกิดการประหยัดทรัพยากรทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา

ฯลฯ

4. ช่วยให้การปฏิบัติงานได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพเพราะมีแผนเป็นแนวทาง

5. ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบนักบริหารสามารถควบคุมติดตามการปฏิบัติงานได้

ง่าย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 3-4) กล่าวว่า การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย (Attainment of Objectives) การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดปลายทางเพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดให้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแจ่มชัดก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดหมายที่กำหนดไว้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. ประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์การบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานในฝ่ายต่าง ๆ มีการประสานงานกันดี กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่างๆ ที่ทำซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์กร

3. ลดความไม่แน่นอน (Reduction of Uncertainty) การวางแผนเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตล่วงหน้า ลดความไม่แน่นอนได้ การวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว ทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตและได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไว้แล้ว

4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basic of Control) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุม เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีระบบ

5. ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดใหม่และการสร้างสรรค์ (Encouragement of Innovation and Creativity) การวางแผนเป็นพื้นฐานการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ เป็นการแก้ปัญหาและตัดสินใจทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ในการแก้ปัญหา นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กรและยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหว่างคณะผู้บริหาร

6. พัฒนาการแรงจูงใจ (Improving Motivation) ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้

เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานด้วย นอกจากนี้การวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7. พัฒนาการแข่งขัน (Improvement of Competitive Strength) การวางแผนที่ดีนำมาซึ่งการแข่งขันที่ต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ดีด้วย เฉพาะจึงต้องมีการพัฒนาการแข่งขันของตนให้สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้ ซึ่งการวางแผนที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนา มากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนแต่ขาดประสิทธิภาพ

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) เป็นการดำเนินการร่วมกันตามแผนงานที่ดี ทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรและเกิดการประสานงานที่ดี จึงเป็นการหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร

กล่าวโดยสรุป การวางแผนมีประโยชน์ต่อองค์กรมากมาย เพราะมีการกำหนดทิศทางในการกระทำไว้ล่วงหน้า ทำให้ลดความผิดพลาดในการทำงานในอนาคตได้ และที่สำคัญช่วยทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผน นอกจากนี้ยังช่วยในการควบคุมและติดตามประเมินผลได้ง่าย

หลักการในการวางแผน

หลักการวางแผนเป็นงานในหน้าที่ของฝ่ายนโยบายและแผนของแต่ละองค์กร ซึ่งจะมีบทบาทหน้าที่ในการให้การศึกษา แสวงหาข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะ ตลอดจนการประสานงาน และติดตามประเมินผลแผน ดังนี้

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ (2540 : 45) กล่าวว่า หลักการวางแผนพัฒนามีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การวางแผนเป็นการประยุกต์ความรู้ ความสามารถด้านเทคนิควิชาการเพื่อค้นหาปัญหา เครื่องมือ และการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นที่เกิดจากการใช้เครื่องมือ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การวางแผนจึงเป็นฐานเชิงวิชาการให้กับผู้นำ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการบริหารงาน

2. การวางแผนมีลักษณะของความสมบูรณ์ในตัวเอง กล่าวคือ ผู้ที่วางแผนจะพิจารณาหนทางเลือกต่าง ๆ เท่าที่มี พิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามแต่ละหนทางที่เลือก ซึ่งวิถีทางในการเลือกจะต้องสัมพันธ์ระหว่าง จุดมุ่งหมาย ทางที่เลือก และผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกที่ปฏิบัติ

3. การวางแผนมีลักษณะเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากร เพื่อช่วยในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้กรอบที่กล่าวข้างต้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 5 - 6) กล่าวว่า การวางแผนประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 4 ประการด้วยกัน คือ

1. การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (Contribution to Purpose and Objectives) ในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่า เป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นนั้น จะต้องเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกให้เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรสัมฤทธิ์ผล หลักการนี้เกิดขึ้นจากธรรมชาติขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์กรบรรลุตามเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกอย่างจริงจัง

2. การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของกระบวนการจัดการ (Primary Step of Management Process) ซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การสั่งการ (Leading) การควบคุม (Controlling) การวางแผนเป็นงานเริ่มต้นก่อนขั้นตอนอื่น ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง

3. การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคน (Pervasiveness of Planning) การวางแผนเป็นงานของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารในระดับที่ต่างกันต่างก็มีความรับผิดชอบควบคุมให้งานที่ตนกระทำอยู่ให้ประสบความสำเร็จฉะนั้นการวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

4. ประสิทธิภาพของแผนงาน (Efficiency of Planning) ในการวางแผนนั้นผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการวางแผน ซึ่งสามารถพิจารณาจากการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการลงทุนอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น การใช้เวลา เงิน เครื่องมือ แรงงาน และการบริหารที่ดีสร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิกในองค์กร

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2555 : ออนไลน์) กล่าวว่า การวางแผนพัฒนายุทธศาสตร์ ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ ได้แก่

1. การรวบรวมข้อมูล (Information Input) เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยข้อมูลภายในองค์กร จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ความต้องการ และผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ส่วนข้อมูลภายนอกองค์กรจะเป็นข้อมูลความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร เช่น หน่วยร่วมดำเนินงาน เจ้าหน้าที่องค์กร ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กร เป็นต้น ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนข้อมูลตัวอย่างความเป็นเลิศในการดำเนินงาน

2. การกำหนดรูปแบบแนวทาง (Searching for Pattern) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นแรก เพื่อกำหนดทิศทางความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน ประเด็นที่จะวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรที่จะทำได้ตามเป้าหมาย ซึ่งแน่นอนว่าปัจจัย

ภายนอกก็มีส่วนที่จะกระทบความสามารถขององค์กรในการที่จะขับเคลื่อนองค์กรด้วย ตัวอย่างเช่น กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน คู่แข่ง แนวโน้มเศรษฐกิจโลก เป็นต้น นอกจากนี้ องค์กรควรมีทางเลือกเกี่ยวกับยุทธศาสตร์หลาย ๆ ประเด็น โดยผู้บริหารหรือผู้วางแผนยุทธศาสตร์ จะต้องเลือกประเด็นยุทธศาสตร์ที่ดีและเหมาะสมที่สุด ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือด้านบริหารจัดการ เช่น การวิเคราะห์ SWOT การวิเคราะห์ช่องว่างทางยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์ขอบข่ายการให้บริการ (BCG Model และ GE McKinsey Model) เป็นต้น เครื่องมือเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนได้เป็นอย่างดี ในขั้นของการกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์นี้ ประเด็นสำคัญคือเป้าหมายที่องค์กรอยากจะเป็นหรือขับเคลื่อนไปให้ถึง ซึ่งสะท้อนอยู่ในรูปของ วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และค่านิยม (Value) ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวขององค์กรหนึ่ง ๆ ประเด็นเหล่านี้เปรียบเสมือนเป้าหมาย และหน้าที่ความรับผิดชอบที่องค์กรจะต้องปฏิบัติมันเอง

3. การเลือกใช้ยุทธศาสตร์ (Strategy Adoption) หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูล และปัจจัยต่าง ๆ ทำให้ได้ประเด็นยุทธศาสตร์หลาย ๆ ทางเลือกแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือหน้าที่ของผู้บริหารที่จะกำหนดและเลือกยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมที่สุด โดยในแต่ละยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดความชัดเจนในเรื่องวิธีการและแผนปฏิบัติการ สำหรับองค์กรภาครัฐ จะใช้หลักการแบบ ABC ในการพิจารณาถึงด้านความเหมาะสม ได้แก่ 1. ความเข้ากันได้ของยุทธศาสตร์และภารกิจขององค์กร (Alignment) 2. ประโยชน์และต้นทุนการดำเนินงาน (Benefit & Cost) 3. ความสามารถของบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน (Capability)

กล่าวโดยสรุป หลักการพื้นฐานในกาวางแผนพัฒนา มีส่วนสำคัญในการปูพื้นฐาน ในด้านของความคิด ในด้านการวางแผนให้องค์กรดำเนินงาน ตลอดจนการประสานงานและการติดตามประเมินผล ที่สำคัญยังเป็นการช่วยให้การเกิดข้อผิดพลาดลดน้อยลง ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ลำดับขั้นในกระบวนการวางแผน

การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามควรจะมีลำดับขั้น และขั้นตอนทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพการวางแผนก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการลำดับขั้น ดังนี้
ปกรณ์ ปรียากร (2542 : 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการวางแผนดังนี้ คือ

1. การระบุข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการ ถ้าเป็นการวางแผนขององค์กร ภาครัฐ ผู้ที่มีส่วนในการเสนอปัญหาและความต้องการอาจเป็นข้าราชการประจำ นักการเมือง นักวิชาการ กลุ่มผลประโยชน์ประชาชน

2. การพิจารณาแนวโน้มการพยากรณ์ในอนาคต เมื่อทราบปัญหาและความต้องการของผู้เสนอปัญหาแล้ว นักวางแผนก็จะพิจารณาแนวโน้มการแก้ไขปัญหาในอนาคต ว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่จะเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการบ้าง

3. การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการกำหนดสิ่งที่คาดหวังหรือสิ่งที่ต้องการ จะบรรลุในอนาคต โดยจะต้องกำหนดให้ชัดเจน วัดได้และปฏิบัติได้

4. การพิจารณาของผู้มีอำนาจตัดสินใจ เป็นการพิจารณาเบื้องต้นของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจ ตัดสินใจว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้นชัดเจนหรือไม่มีโอกาสจะกระทำสำเร็จได้ง่ายหรือยาก

5. การกำหนดทางเลือกและการวิเคราะห์ทางเลือก นักวางแผนจะเป็นผู้กำหนดทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา หรือสองต่อความต้องการอย่างน้อย 2 ทางเลือก และวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ก่อนตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

6. การกำหนดวิธีการดำเนินงาน เมื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมได้แล้ว จึงกำหนดวิธีการดำเนินงาน หรือสิ่งที่กระทำตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสิ้นสุดแผน โดยเขียนเป็นรายละเอียด

7. การเสนอแผนเพื่อพิจารณา เมื่อเขียนรายละเอียดของแผนเสร็จแล้ว ก็จะเสนอแผนเพื่อให้ผู้มีอำนาจอนุมัติ

8. การปฏิบัติตามแผนหรือการดำเนินงานตามแผน เมื่อแผนได้รับอนุมัติแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้อง ก็จะนำแผนไปปฏิบัติต่อไป

9. การประเมินผลแผน หลังจากนำแผนไปปฏิบัติแล้ว จะทราบว่าบรรลุผลสำเร็จ มากน้อยเพียงใด ก็จะต้องมีการติดตามและประเมินผลแผน ซึ่งอาจประเมินก่อน ประเมินระหว่างหรือประเมินหลังก็ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการประเมินผลนั้นๆ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 6-7) กล่าวว่าในการวางแผนประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นงานต้นฉบับแรกที่นักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า เพราะการวางแผนเป็นเรื่องของอนาคตดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และเป็นพื้นฐานที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ในองค์การ สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักในการวางแผนคือแผนที่วางจะต้องมีความชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในองค์การเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและมีการประสานงานกัน

2. พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่างๆ ที่จะเป็นขอบเขตในการวางแผน เพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตได้

ถูกต้องใกล้เคียง การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผน ขอบเขตและข้อตกลงต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอก เช่น เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองความรู้สึกของประชาชน นอกจากปัจจัยภายนอกแล้ว การวางแผนจะต้องตระหนักถึงข้อมูลและปัจจัยภายในองค์กรด้วย จึงจะทำให้ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมาจากข้อมูลรอบด้านอันเป็นผลทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

3. พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน ข้อจำกัดต่าง ๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานใด ๆ ฉะนั้นถ้าผู้วางแผนได้มีการพิจารณาและคำนึงสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะสามารถจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้เหลือน้อยลง สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาคาดการณ์ในการวางแผนได้แก่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพทางการเงิน ตลอดจนบุคลากรต่าง ๆ ในองค์กร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีน้ำหนักสำคัญในการกำหนดแผนงานที่จะดำเนินการต่อไป

4. พัฒนาทางเลือก ในการวางแผนผู้วางแผนควรได้แสวงหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะเป็แนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น เพราะบางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่ง ๆ ไม่ใช่มีแนวทางปฏิบัติแนวเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมีแนวปฏิบัติหลาย ๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกัน ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องคิดถึงแนวทางต่าง ๆ หลาย ๆ แนวมากำหนดกิจกรรมในการวางแผน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาความคิดของผู้วางแผนให้มีความหลากหลายตามข้อมูลต่าง ๆ

5. ประเมินทางเลือก การประเมินทางเลือกนี้ต้องการหลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ แล้วผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ ของทางเลือกแต่ละแนวประกอบว่าจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนที่ทางเลือกเหล่านี้จะทำให้องค์กรดำเนินไปได้แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้สูงสุด สิ่งที่เป็นข้อคิดเห็นสำหรับผู้วางแผนในการประเมินทางเลือกสองแนวทางหรือมากกว่า และนำทางเลือกที่เลือกแล้วมาหลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติ

6. เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ผู้วางแผนต้องทำการเปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะออกมาในรูปการกำหนดเป็นนโยบาย ตารางการทำงาน และงบประมาณ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่กล่าวนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

สุภาพร พิศาลบุตร (2548 : 56-59) ได้นำเสนอตัวแบบการวางแผน (Planning Model) หรือกรอบของกระบวนการวางแผน (Conceptual Frame Work) ว่ามีขั้นตอนหลัก 4 ประการตามลำดับที่สัมพันธ์กันคือการทบทวนข้อมูลเบื้องต้น การประมวลทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา การกำหนดหรือการควบคุมกำกับงาน และการกำหนดการอำนวยความสะดวก

1. การทบทวนข้อมูลเบื้องต้น เป็นการประเมินสถานการณ์ในบริบทหรือภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่และที่เป็นแนวโน้มในช่วงระยะเวลาที่แผนงานครอบคลุมไว้ โดยการประเมินเช่นนี้มุ่งไปที่ตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการทบทวนดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงความเป็นมา ความสำคัญ ขอบเขต และเป็นที่มาของข้อสรุปแนวคิดในเชิงปัญหาหรือประเด็นในการพัฒนาหรือแนวโน้มในการดำเนินงานต่อไป ซึ่งผลของการทบทวนข้อมูลครั้งนี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์

2. การประมวลทางเลือกในการแก้ไขหรือพัฒนา โดยข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจากการศึกษาทบทวนจะถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาถึงแนวทางในการดำเนินงานที่มักเรียกว่า “กลยุทธ์” ซึ่งจำเป็นต้องมีการประมวลทางเลือกที่มีอยู่แล้วและมีการเลือกสรรตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดอย่างเหมาะสมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานต่อไป

3. การกำหนดการอำนวยการ เป็นการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามแนวทางหลักหรือกลยุทธ์ โดยเงื่อนไขดังกล่าว ได้แก่ เงื่อนไขด้านบุคลากร การเงิน วัสดุ ทรัพยากร และเงื่อนไขด้านเวลา ผลลัพธ์ในองค์ประกอบนี้คือ แผนการบริหารจัดการนั่นเอง

4. การกำหนดการควบคุมกำกับงาน เป็นองค์ประกอบที่มีการสร้างเงื่อนไขเพื่อตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงในขณะที่มีการปฏิบัติตามแผน สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ แผนกิจกรรมต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายนี้ เช่น แผนการกำกับงาน แผนการนิเทศงาน แผนการปรับปรุงงาน เป็นต้น

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนการวางแผน ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์ การคำนึงถึงโอกาสเป็นการพยากรณ์สภาพแวดล้อม การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง เพื่อจะได้วางแผนได้ถูกต้อง มีการกำหนดว่าจะปฏิบัติอย่างไร จะจัดทำสิ่งใดบ้าง โดยพิจารณาจากคำกล่าวต่อไปนี้ ทำไมต้องทำ มีความจำเป็นต้องทำอย่างไรบ้าง จะกระทำการต่าง ๆ ที่ใด จะกระทำเมื่อไร ใครจะเป็นผู้กระทำ จะกระทำอย่างไร ซึ่งผู้วางแผนต้องตัดสินใจเลือกจากแนวทางหลาย ๆ แนวทางในการปฏิบัติ

ลักษณะของแผนที่ดี

แผนที่ดีควรมีลักษณะทำให้การดำเนินงานขององค์กร สามารถดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกระบวนการทำงานเพื่อให้ได้ผล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 7-8) ได้กล่าวถึงลักษณะของแผนที่ดี ดังนี้

1. แผนควรจะมีลักษณะที่เฉพาะมากกว่าจะมีลักษณะกว้างหรือกล่าวทั่วไป การชี้เฉพาะถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจน และโอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดหรือนำไปใช้ผิด ๆ นั้นน้อยมาก ฉะนั้นการจัดทำแผนจะต้องมีลักษณะเฉพาะเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างถูกต้อง

2. แผนควรจำแนกตามความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้แล้วสิ่งที่ยังไม่รู้ให้ชัดเจน เนื่องจากการวางแผนเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคต ดังนั้น การจำแนกตามความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้แล้วสิ่งที่ยังไม่รู้ให้รอบคอบ

3. แผนควรมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุผลและสามารถนำไปปฏิบัติ ผู้วางแผนจะต้องใช้การคิด วิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ญาณเป็นฐานในการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

4. แผนจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับพัฒนาได้ แผนที่นำมาใช้ต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ การเปลี่ยนแปลง ดังนั้น แผนที่ดีจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้กับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป

5. แผนจะต้องได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการยอมรับจะนำมาซึ่งความตั้งใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำแผนไปปฏิบัติ

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 164-165) กล่าวว่าลักษณะของการวางแผนที่ดีมีดังนี้

1. มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร และช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้
2. วางแผนจากฐานข้อมูลที่มีความเป็นจริง (Factual Information)
3. ใช้ข้อความหรือถ้อยคำที่กะทัดรัด เข้าใจง่ายเป็นลายลักษณ์อักษร (Understanding)
4. มีขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนด (Times)
5. สอดคล้องกับปัจจัยภายนอกและภายใน
6. เป็นจุดศูนย์รวมเพื่อใช้ประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในองค์กร
7. มีความเป็นเหตุเป็นผล และสามารถนำไปปฏิบัติได้
8. ได้รับการตรวจสอบ และทบทวนเป็นระยะ ๆ

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะแผนที่ดีนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เฉพาะมีความชัดเจน มีความผิดพลาดน้อย มีเหตุและผล สามารถนำไปปฏิบัติได้ สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและเป็นที่ยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

ประเภทของแผน

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 8 - 9) ได้กล่าวถึงประเภทของการวางแผนและสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐาน ได้ดังนี้

1. จำแนกตามระดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นการวางแผนระยะยาวขององค์กร ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูง

1.2 การวางแผนบริหาร (Tactical Planning) หรือการวางแผนบริหาร (Administrative Planning) เป็นแผนระยะปานกลาง 1-5 ปี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับกลางมีหน้าที่กำหนดกรอบ ทิศทางสำหรับแผนปฏิบัติการ (Operation Plans)

1.3 การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นระยะสั้น 1 ปี ใช้ในการปฏิบัติงานประจำวัน (Day- To- Day Operation)

2. จำแนกตามหน้าที่ทางธุรกิจ

2.1 การวางแผนด้านการตลาด (Marketing Planning) เกี่ยวกับการตลาด เช่น กำหนดราคาสินค้า ส่งเสริมการขาย

2.2 การวางแผนด้านการผลิต (Production Planning) เกี่ยวกับการผลิต เช่น กระบวนการผลิต ปริมาณการผลิต

2.3 การวางแผนด้านการเงิน (Financial Planning) เกี่ยวกับการเงิน การลงทุน การจัดหาทุน

2.4 การวางแผนด้านบุคลากร (Personnel Planning) เกี่ยวกับการวางแผนด้าน อัตรากำลังคน การฝึกอบรม ค่าจ้าง

2.5 การวางแผนด้านอื่นๆ (Any Other Major Planning) ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร

3. จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

3.1 การวางแผนใช้ประจำ (Standard Planning) ใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำวันประจำ การทำงานของพนักงาน

3.2 การวางแผนที่ใช้เฉพาะครั้ง (Single Planning) เป็นแผนเสริมข้อแรก เพราะอาจเกิดปัญหาหรือสถานการณ์ในการปฏิบัติได้ ใช้ได้ครั้งเดียวและจะไม่นำมาใช้อีก เช่น แผนงาน โครงการ งบประมาณ เป็นต้น ช่วยลดความเสี่ยง

4. จำแนกตามระยะเวลา

4.1 การวางแผนระยะยาว (Long – Range Planning) เป็นการวางแผนที่กำหนด ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

4.2 การวางแผนระยะปานกลาง (Medium – Range Planning) เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 5 ปี

4.3 การวางแผนระยะสั้น (Short - Range Planning) มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ระหว่าง 1 ถึง 3 ปี การวางแผนระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วยสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาวประสบความสำเร็จ แผนระยะสั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนระยะยาว องค์การจึงจะดำเนินการไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างราบรื่น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการวางแผนตามระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว อาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้น เพราะสภาพขององค์การในยุคปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและระหว่างประเทศ

5. จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน การวางแผนกายภาพ (Physical Planning) เป็นการวางแผนด้านทำเลที่ตั้ง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดหาเครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการพัฒนาในช่วงระยะเวลาต่างๆ

6. การจำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผน แบ่งออก 7 ประเภท คือ วัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีปฏิบัติงาน วิธีการ มาตรฐาน งบประมาณ และแผนงาน

กฤษ เพิ่มทันจิตต์ (2540 : 39) ได้แบ่งประเภทของการวางแผนตามระดับของการบริหารในองค์การ ได้กว้าง ๆ 3 ระดับตามแนวคิด ดังนี้

1. การวางแผนกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) หมายถึง แผนระดับสูง เป็นแผนหลอมรวมทั้งหมดขององค์การ ซึ่งการวางแผนต้องครอบคลุมทุกกิจกรรมขององค์การ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ นโยบายและกลวิธีที่ชัดเจน มีการกำหนด กลยุทธ์ที่เหมาะสมในอนาคต ผูกพันการใช้ทรัพยากรในระยะยาว มักเป็นการวางแผนระยะยาว 5 ปีขึ้นไป โดยเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูง (Top Executives) เช่น การวางแผนกลยุทธ์ของภาครัฐ ในการขยายบริการพาณิชย์นาวี การวางแผนยุทธศาสตร์ปราบปรามยาเสพติดให้โทษ การวางแผนยุทธศาสตร์ของกองทัพในการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้ การวางแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย การวางแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด เป็นต้น

2. การวางแผนกลวิธี หรือแผนบริหาร (Tactical Planning) เป็นการนำแผนกลยุทธ์มาแปลงเป็นแผนยุทธวิธี หรือแผนบริหาร ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของนักบริหารระดับกลางพัฒนาแผนนี้ร่วมกัน แผนนี้จึงเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ระยะเวลาของแผนประมาณ 2-5 ปี ซึ่งจะมีการนำเอาแผนกลยุทธ์มากำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น กำหนดเป็นแผนงานที่มีรายละเอียดสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์

3. การวางแผนดำเนินงาน (Operational Planning) หรือเรียกแผนปฏิบัติการ หรือ

โครงการ ซึ่งหน่วยงานย่อยต่าง ๆ จะกำหนดกลวิธีหรือแผนงานย่อย และแต่ละแผนงานย่อยก็จะมีโครงการ หรืองานหรือกิจกรรมต่าง ๆ รองรับ ซึ่งง่ายต่อการปฏิบัติ แผนระยะสั้นจะมีช่วงเวลาไม่เกิน 1 ปี และจะต้องสอดคล้องกับแผนกลวิธีและแผนกลยุทธ์ด้วย โดยปกติเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารระดับต้นจัดทำ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากที่สุด เพราะมีองค์ประกอบตั้งแต่ ชื่อโครงการหรือกิจกรรม วัตถุประสงค์ เป้าหมาย คำนีหรือตัวชี้วัด ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2549 : 74-77) ได้จำแนกการวางแผนตามรูปแบบของ รอบบินส์ และคอล์เตอร์ (Robbins & Coulter) และแบ่งประเภทของการวางแผนออกได้ ดังนี้

1. การวางแผนแบบไม่เป็นทางการ เป็นการวางแผนที่มีลักษณะเป็นศิลปะมากกว่าศาสตร์ เพราะผู้วางแผนจะใช้วิจารณญาณและประสบการณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญ ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และมักไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีการกำหนดเป้าประสงค์และเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการหรือแนวทางที่ชัดเจน จึงเป็นการวางแผนที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีความต่อเนื่อง การวางแผนรูปแบบนี้ในอดีตผู้บริหารใช้กันมานาน แต่ในปัจจุบันมีใช้น้อย เพราะการวางแผนรูปแบบนี้มีจุดอ่อนที่ผู้บริหารหรือผู้วางแผนใช้ความรู้สึกและความชอบพอของตนเองเป็นหลักในการตัดสินใจ โดยปราศจากการใช้องค์ความรู้หรือข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่งอาจทำให้การวางแผนไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง

2. การวางแผนแบบเป็นทางการ การวางแผนประเภทนี้นิยมแพร่หลายในองค์กรที่มีการบริหารจัดการสมัยใหม่ เพราะเป็นการวางแผนที่สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานที่เป็นระบบของผู้บริหารและเป็นการใช้ศาสตร์หรือองค์ความรู้ในการวางแผนมิใช่ใช้ประสบการณ์หรือวิจารณญาณ แต่มีที่มวางแผน ซึ่งต้องใช้เวลาในการวางแผน มีการกำหนดเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจ และกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงแผนได้ การกำหนดรูปแบบของแผนดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกัน และเป็นตัวอย่างสำหรับนักบริหารมือใหม่ด้วย เช่น การวางแผนสร้างสนามบิน การวางแผนขยายโรงงานอุตสาหกรรม การวางแผนปรับปรุงองค์การให้เป็นองค์การสมัยใหม่ เป็นต้น

ข้อจำกัดในการวางแผน

แม้การวางแผนจะมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานทุกระดับ แต่การวางแผนก็ยังมีข้อจำกัดซึ่งจำทำให้แผนด้อยประสิทธิภาพลง สำหรับข้อจำกัดของแผนนั้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 4-5) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดในการวางแผนไว้ ดังนี้

1. ขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมาย ดังนั้น ถ้าข้อมูลที่นำมาใช้ไม่เพียงพอและมาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ จะทำการวางแผนผิดพลาด
2. ผู้วางแผนจะต้องมีวิสัยทัศน์ นั่นคือ ผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มมีความกระตือรือร้น เพื่อให้สามารถมองหามาตรการประเมินและติดตามอย่างเหมาะสมและเข้าใจ คำนึงงานของแผนได้อย่างถูกต้อง
3. การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายมาก เนื่องจากการวางแผนต้องมีการรวบรวมการวิเคราะห์ สารสนเทศ และการประเมินทางเลือกต่างๆ ดังนั้นในการวางแผนจึงต้องกำหนดงบประมาณและเวลาดำเนินการให้เพียงพอ
4. การดำเนินการภายในองค์กรที่เข้มงวดเกินไป จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาสู่องค์กร ดังนั้น ผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นในการดำเนินการในบางสถานการณ์
5. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรธุรกิจต่างๆ ทั่วโลกอาจนำไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงาน ทำให้กระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ
6. ปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การเกิดสงคราม การควบคุมของรัฐบาล หรือภัยธรรมชาติต่างๆ เป็นต้น

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ข้อจำกัดของแผนคือ การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เนื่องจากการวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้เวลา และค่าใช้จ่ายในการรวบรวมการวิเคราะห์ การดำเนินการภายในองค์กรที่เข้มงวดเกินไปในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่ม และแนวทางความคิดใหม่ ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การวางแผนเป็นหลักการสำคัญขั้นตอนของกระบวนการบริหาร แผนที่ดีจะช่วยให้การบริหารสำเร็จลุล่วงไปด้วยความราบรื่น รูปแบบของแผนมีหลายอย่างต่างกัน สุดแต่ว่าจะวางแผนขึ้นมาสำหรับกิจการใด และวัตถุประสงค์อย่างใดแผนงานเป็นประจักษ์พยานชี้ช่องทางในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามไม่ว่าแผนนั้นจะดีแค่ไหนสักปานใดก็ตาม หากผู้ใช้แผนไม่ดำเนินตามแผนหรือไม่ให้ความสนใจแก่แผนนั้นเท่าที่ควรแล้ว แผนนั้นก็ไร้ความหมาย แผนงานเป็นหลักและรากฐาน

ในการปฏิบัติงานทั้งปวง ถ้าปราศจากและการติดตามที่ดีแล้ว โอกาสที่จะทำงานให้ได้ผลดีมีน้อยมาก ผู้บริหารควรสนใจและให้ความสำคัญแก่แผนอย่างเพียงพอ หากยอมเสียเวลาเพียงเล็กน้อยสำหรับการวางแผน จะไม่ต้องเสียเวลาเสียแรงงาน และเสียเงินจำนวนมากเพื่อแก้ไขอุปสรรคและปรับปรุงกิจการให้มันสมวัยอยู่เสมอ

ความหมายของการวางแผน

การวางแผนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อการดำเนินการจัดทำแผนสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง นักวิชาการได้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้
อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 3-4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผน หมายถึง การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะทำกันอย่างไร (How)

ชนากร เอกเผ่าพันธุ์ (2543 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่กำหนดวัตถุประสงค์ในอนาคตและกำหนดกิจกรรมในอนาคตเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการนั้นประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตและส่วนหนึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2544 : 55) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผน หมายถึง การวางแผนในอนาคตไว้สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศและความอยู่รอดขององค์กร นักบริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ ไม่ว่าจะเป็ผู้นำประเทศ หรือองค์กรล้วนต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญซึ่งเป็นการที่จะนำพาประเทศปละองค์กรประสบความสำเร็จ

จากความหมายของการวางแผน สรุปได้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่องค์กรหรือหน่วยงานดำเนินการเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการในอนาคต โดยการตัดสินใจล่วงหน้า ในการเลือกวิธีทำงานที่ดีที่สุดมีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ

ความสำคัญของการวางแผน

แผนกับการวางแผนเป็นคำที่แยกจากกันไม่ออก แผนคือข้อกำหนดที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการปฏิบัติ ส่วนการวางแผน คือ กระบวนการคิดพิจารณาไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร ทำไมจึงทำให้ใครทำ ทำที่ไหน เมื่อไหร่ โดยอาศัยการดำเนินงานที่เป็นระบบมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ ผลผลิตจากการวางแผน ก็คือ การจัดทำแผน อันเป็นข้อกำหนดที่ใช้เป็นเครื่องมือ

หรือแนวทางในการปฏิบัติ หลักสำคัญของการวางแผนจึงมุ่งไปที่ความสำเร็จของการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และถือได้ว่างานอันดับแรกของการบริหารและจัดการของหน่วยงาน คือ การวางแผน

พะยอม วงศ์สารศรี (2542 : 60) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ว่าเป็นการลดความไม่แน่นอนและได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดถึงการที่จะบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System Approach) เข้ามาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน
3. ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต
4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน
5. ทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่างๆ (a rational approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

รุจิรา บัวรัตน์ (2551 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนว่าเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคน ซึ่งมีความห่วงใย สนใจหรือตระหนักถึงความสำคัญของอนาคต การวางแผน ให้คุณประโยชน์หลายประการ ทั้งแก่ ส่วนบุคคลและองค์กร คุณประโยชน์ที่ได้จากการวางแผนมีดังนี้

1. ช่วยค้นหาหรือชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น หรือช่วยชี้ให้เห็นถึงโอกาสต่างๆ ที่อาจมีขึ้นมาได้
2. ช่วยปรับปรุงและกระตุ้นกระบวนการตัดสินใจให้ดีขึ้น

3. ช่วยในการปรับทิศทางอนาคตของตนเอง ตลอดจนค่านิยมและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
เสมอ

4. ช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม

5. ช่วยสร้างความมั่นใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

6. คุณค่าของการวางแผนดูแลสุขภาพของตนเองสุขภาพเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการ
ดำรงชีวิตของมนุษย์

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2556 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความสำคัญ
ของการวางแผนได้ดังนี้ คือ

1. ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปโดยประสานสอดคล้องกัน

2. ช่วยให้เกิดการประหยัดทั้งด้าน คน เวลา งบประมาณ

3. ช่วยให้มีการตรวจสอบ/ควบคุมงาน ให้มีประสิทธิภาพ

4. ช่วยในการขยายงานและปรับปรุงวิธีการดำเนินงานขององค์กร

สรุป องค์กรที่ประสบความสำเร็จได้โดยการวางแผนที่รัดกุม ดังนั้นการวางแผนจึงเป็น
ภารกิจในการวางแผนทางการพัฒนาอันดับแรกที่มีความสำคัญในกระบวนการจัดการที่ดีอันจะ
นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

ประโยชน์ของการวางแผน

การวางแผนที่ดี สามารถแก้ไขปัญหให้กับประชาชนอย่างมีเป้าหมายอันจะก่อให้เกิด
ประโยชน์ในการวางแผนที่รัดกุมในการทำงาน ลดความไม่แน่นอนในการวางแผนทำให้กิจกรรม
การต่างๆ ที่วางไว้มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 2) กล่าวถึงคุณประโยชน์ที่ได้จากการวางแผนไว้ดังนี้

1. ช่วยค้นหา ชี้ให้เห็นถึงปัญหา หรือช่วยให้เห็นถึง โอกาสต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

2. ช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการตัดสินใจภายในองค์กรให้ดีขึ้น

3. ช่วยในการปรับทิศทางอนาคตขององค์กร ตลอดจนค่านิยม และวัตถุประสงค์ของ
องค์กรให้ชัดเจนเสมอ

4. ช่วยให้แต่ละบุคคลหรือองค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงใน
สภาพแวดล้อม

5. ช่วยเหลือผู้บริหารให้สามารถมั่นใจที่จะนำองค์กรให้อยู่รอด

เทพฤทธิ์ พิณนาคิเลย์. (2542 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนไว้ดังนี้

1. การป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคต
2. การทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจ การวางแผนจะเป็นหลักหรือแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการตัดสินใจ
3. การทำให้งานมีความเป็นไปได้
4. การวางแผนก่อให้เกิดการประหยัด
5. ก่อให้เกิดความสะดวกและง่ายในการบริหาร
6. ป้องกันปัญหาทางด้านโครงสร้างและบริหาร
7. กำลั้งขวัญและความรับผิดชอบ การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน

กรมการปกครอง (2543 : 27) กล่าวว่า การวางแผนที่ดีไม่ได้หมายความว่า การวางแผนนั้นจะต้องสลับซับซ้อนหรือละเอียดลออมากมาย แต่การวางแผนนั้นจะต้องมีเหตุผลที่ถูกต้องและมุ่งทำให้เกิดการตัดสินใจสามารถติดตามผลการปฏิบัติและประเมินผลงานได้ว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้แค่ไหน เพียงใดหรือไปการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทาง เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นตอนแรกของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแน่ชัดก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี
2. ประหยัด การวางแผนเกี่ยวข้องกับ การใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์การบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานในฝ่ายต่างๆ มีการประสานงานกันที่ดี กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่างๆ ที่ทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า นับเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร
3. ลดความไม่แน่นอน การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลงเพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตการวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว ทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต และได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว
4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุม การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่สามารถมีการควบคุม กล่าวได้ว่าแผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ และความคิดสร้างสรรค์นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กรและยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหว่างคณะบริหาร

6. พัฒนาแรงจูงใจ ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับกลุ่มคนงานด้วย เพราะเขาจะรู้อย่างชัดเจนว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนี้ การวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7. พัฒนาการแข่งขัน การวางแผนที่มีประสิทธิภาพทำให้องค์กรมีการแข่งขันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงาน เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานปรับปรุงสิ่งต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่างๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดหมายเดียวกัน มีการประสานงานในฝ่ายต่างๆ ขององค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการงานแต่ละฝ่ายขององค์กร การวางแผนมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานหรือองค์กรเป็นสิ่งที่บอกให้เห็นถึงทิศทาง ค่านิยม วัตถุประสงค์ในอนาคตขององค์กร ให้ทุกฝ่ายทราบมีการประสานงาน โดยอาศัยแผนเป็นเครื่องมือ ช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการในการตัดสินใจภายในองค์กรให้ดีขึ้น ช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เปลี่ยนไปได้ ตลอดจนช่วยขยายขอบเขตแนวคิดของผู้บริหาร เพิ่มทัศนวิสัยของการคิดกว้างและไกล เป็นสิ่งชี้ถึงการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบรรลุถึงเป้าหมายจะคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับ การวางแผนที่ดีเป็นประการสำคัญ

ขั้นตอนของการวางแผน

การดำเนินการใดๆ ก็ตามควรจะมีลำดับขั้น เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพการวางแผนก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการ ลำดับขั้นในการวางแผนมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 21-24) กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการวางแผนไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งข้อสมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การพัฒนากลยุทธ์

4. การสร้างเป้าหมายระยะปานกลาง

5. การกำหนดแผนปฏิบัติงาน

6. การปฏิบัติตามแผน

7. กลไกของข้อมูลย้อนกลับ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 74-76) ได้สรุปขั้นตอนในการวางแผนไว้ 8 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

2. การกำหนดแผนงาน โครงการและเป้าหมายของการปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาต่างๆ ซึ่งแสดงวิธีการดำเนินงานที่คาดว่าจะเหมาะสมที่สุด ที่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. การกำหนดและประมาณความต้องการทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงาน

4. การจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณ

5. การจัดงานและนำแผนออกไปปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงการบริหารแผนและโครงการที่กำหนดรายละเอียดไว้แล้ว

6. การจัดระบบการติดตามควบคุมกำกับและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

7. การทบทวนตรวจสอบ และแก้ไขการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนซึ่งได้กำหนดไว้แล้วเพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

8. การหมุนเวียนเข้าสู่วงจรการวางแผนใหม่

กรมการปกครอง ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น (2543 : 1) กล่าวว่า การวางแผนเป็นเทคนิคของการมองล่วงหน้าอย่างเป็นระเบียบเป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคตว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ทำเมื่อไร ทำที่ไหน เพื่อให้งานสำเร็จตามความประสงค์ เพื่อบรรเทาความเครียดในการใช้สมองให้น้อยลงในการปฏิบัติงาน แผนงานที่ดีย่อมเน้นถึงการป้องกันมิให้มีการล่าช้า มากกว่าการแก้ไขในภายหลังเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงความยุ่งยากและอุปสรรคที่จะพึงมี พร้อมทั้งกำหนดวิธีการแก้ไขไว้พร้อมในการวางแผนจะต้องวางแผนแนวทางและวิธีปฏิบัติไว้ให้พร้อมตลอดการกำหนดว่าขั้นตอนบ้างที่จะบังเกิดผลตามต้องการและงานขั้นต่าง ๆ นี้จะใคร่ควรปฏิบัติก่อนหลัง ส่วนมากการวางแผนงานที่ได้ผลดีนั้น เป็นผลงานที่จะต้องสามารถดัดแปลงแก้ไขได้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนิจ

สรุป ขั้นตอนกระบวนการวางแผน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผน พิจารณาข้อจำกัดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผนประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาประชาชนได้

ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางมากขึ้น โดยมีเพียงที่จะมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังคงขยายบทบาทหน้าที่ออกไป รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะเป็น องค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการตรวจสอบการปฏิบัติงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้มืองค์กรรับผิดชอบ ในการจัดทำแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือคณะกรรมการการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ เพิ่มขึ้นทั้งนี้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบ การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 3 ประเภท ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา. 2548 : 47-48)

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาอำเภอ

2. แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียด แผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผน ก้าวหน้า ครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปี อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

3. แผนดำเนินงาน หมายถึง แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดง ถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552 : 2-6) ได้กำหนด ประเภทของการวางแผนกลความหมายออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน

แผนพัฒนาสามปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผน ก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

แผนการดำเนินงาน หมายความว่า แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

โครงการพัฒนา หมายความว่า โครงการที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณา อนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการ พัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้อง กับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานใน การพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนา สามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการ พัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนา ท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภา องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและ ประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือน มิถุนายนก่อนงบประมาณประจำปี ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจขยายเวลาการจัดทำแผนพัฒนาสาม ปีแล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ ในกรณีของเทศบาลผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบอำนาจให้ นายอำเภอได้ เมื่อมีการขยายเวลาให้แจ้งจังหวัดเพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ สำหรับ องค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคสองให้เป็นอำนาจของ นายอำเภอแล้วแจ้งจังหวัดเพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

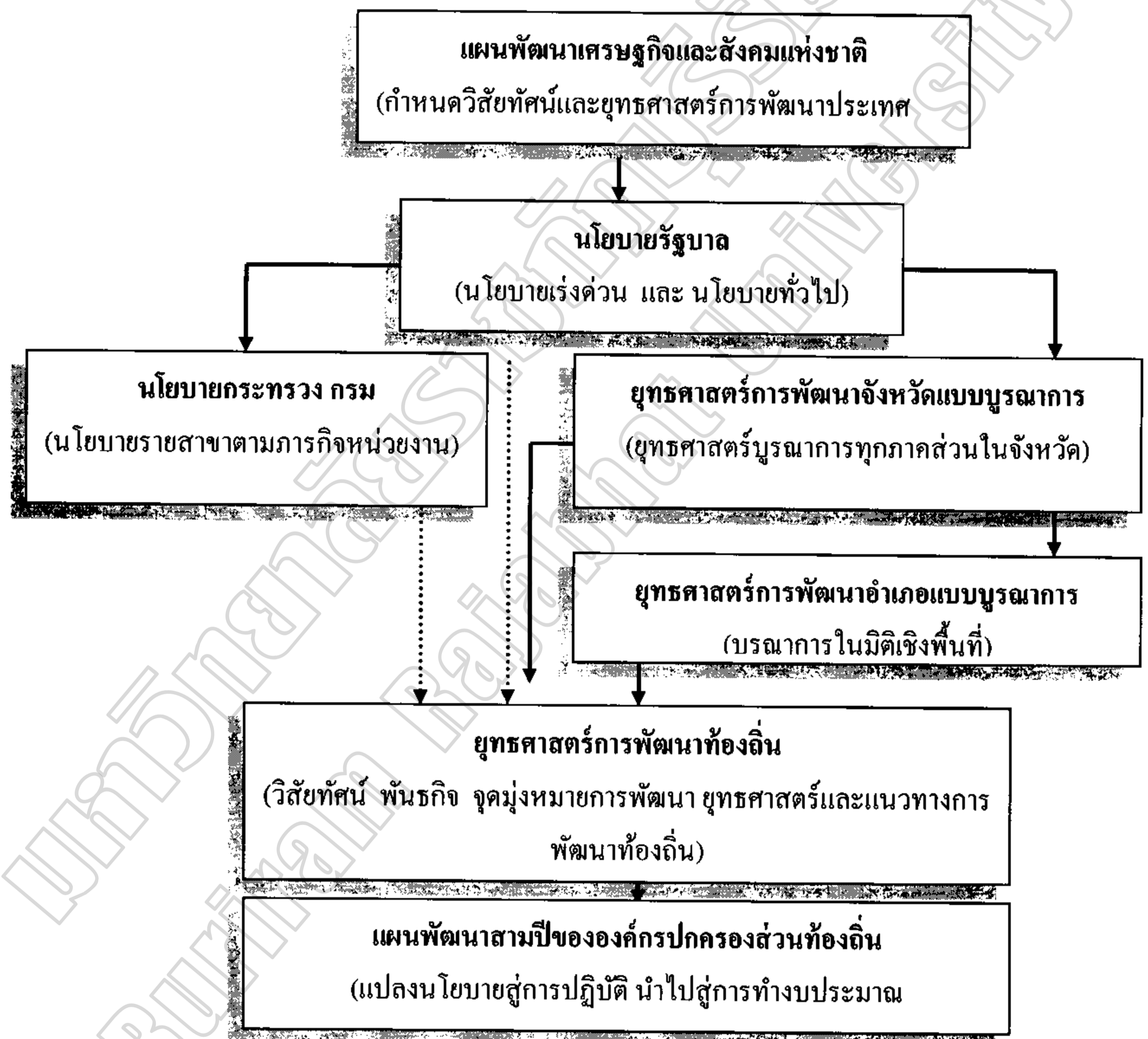
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกจัดทำหรือร่วมจัดทำ ร่างแผนพัฒนาได้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและ รายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ เพื่อเสนอ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและ รายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหาร

3. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

สรุป แผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยแผนยุทธศาสตร์เป็นแผนระยะยาว แผนพัฒนาสามปีเป็นแผนที่ต้องทบทวนทุกปี สำหรับแผนดำเนินการมิใช่การจัดทำแผนพัฒนาแต่เป็นเอกสารที่รวบรวมแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีงบประมาณเพื่อให้ทราบกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่ที่ดำเนินงาน

ภาพประกอบ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ที่มา : สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ (2548 : 12)

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนา

การจัดทำแผนพัฒนาเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง และสามารถปกครองตนเองได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประสิทธิ์ คงยิ่งศิริ (2540 : 38) การจัดแผนงานและโครงการที่ดีของรัฐควรมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดขึ้นจากปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาของรัฐ
2. มีระบบ และสมเหตุสมผล
3. มีองค์ประกอบของข้อมูลที่ต้องการรวบรวมเสนอเพื่อให้โครงการได้รับการสนับสนุน เช่น ความสำคัญ ที่มาของโครงการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจนของโครงการ
4. ประชาชน องค์กรประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดปัญหาความต้องการและเลือกโครงการ
5. มีการประสานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนเป้าหมาย
6. องค์กรประชาชนมีบทบาทโดยตรงในการควบคุม ติดตาม และร่วมประเมินผลการพัฒนา
7. ผลของการพัฒนาต้องตกอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย และส่งผลดีแก่หมู่บ้าน โดยรวมและประเทศชาติ

กระทรวงมหาดไทย (2548 : 6-7) กล่าวถึง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2548 หมวด 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นรับทราบปัญหาความต้องการประเด็นการพัฒนาและประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. คณะกรรมการการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

กระทรวงมหาดไทย (2548 : 7) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่นกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และอุดมการณ์เพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนาปัญหาความต้องการและข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีและเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ต่อไป

เทศบาลตำบลกระบุรี (2553 : 1-2) กล่าวว่า แผนพัฒนาสามปีเป็นการแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการ 7 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการเตรียมการจัดทำแผน
2. ขั้นตอนการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนา
3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
4. ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา
5. ขั้นตอนการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา
6. ขั้นตอนการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

7. ขั้นตอนการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนก่อนงบประมาณประจำปี ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจขยายเวลาการจัดทำแผนพัฒนาสามปีแล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

สรุปได้ว่า การจัดทำแผน เริ่มจากการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2548 แล้วร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางพัฒนาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนร่างแผนพัฒนาและจัดทำแผนพัฒนา การนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

หลักในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากแนวคิดการวางแผน และหลักการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในเชิงยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวคิด กระบวนการ วิธีการและความคิดสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น นำมาเป็นแนวคิดในการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนา เพื่อให้การทำงานนั้นเกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพต่อไป

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 21-24) กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการวางแผนไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับอนาคต
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การพัฒนากลยุทธ์
4. การสร้างเป้าหมายระยะปานกลาง
5. การกำหนดแผนปฏิบัติงาน
6. การปฏิบัติตามแผน
7. กลไกของข้อมูลย้อนกลับ

สุวิมล ตีรกานันท์ (2545 : 19-22) กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนว่า ก่อนจะเริ่มจัดทำแผนจะต้องมีการสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำ และหาข้อมูลมาใช้ในการจัดทำรายละเอียด โดยผู้จัดทำจะต้องทำความเข้าใจ และกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและแผนที่ต้องการแปลงให้เป็นโครงการ และต้องทำความเข้าใจ และต้องมีข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในการวางแผน เช่น รายละเอียดของแผนชาติ แผนกระทรวง แผนกรม ภาระหน้าที่ของหน่วยงาน สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน ความต้องการของประชาชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีของประชากร เป้าหมาย และเทคนิค วิธีการที่มันสมัยที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงาน เป็นต้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 14-16) กล่าวว่า ในการวางแผน และหลักการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในเชิงยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวคิดในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาอย่างน้อย 4 แนวคิด ดังนี้

แนวคิดที่ 1 กระบวนการแก้ไขปัญหา เริ่มด้วยการตอบคำถามอย่างเป็นขั้นตอนดังนี้ ปัญหาคืออะไร ปัญหามีสาเหตุมาจากอะไร จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหา คืออะไร และวิธีการหรือแนวทางแก้ปัญหาคืออะไร ในการตอบปัญหาที่สี่ ต้องใช้ความสามารถในการคาดการณ์ และความรู้ทางวิชาการทั้งที่เป็นทฤษฎีและปฎิบัติจากผู้ ผู้มีประสบการณ์

แนวคิดที่ 2 กระบวนการและเนื้อหาของวิธีการ แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมุ่งสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ โดยที่จะต้องตอบคำถามทั้ง 8 คำถาม คือ จะทำไปทำไม จะทำอะไร จะทำที่ไหน จะทำเมื่อไร จะทำโดยใคร จะทำเพื่อใคร จะทำอย่างไร และจะใช้จ่ายเท่าไร

แนวคิดที่ 3 ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการมอบอนาคตที่ต้องอาศัยความรู้ที่เกิดจากสัญชาตญาณ หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ องค์กรแห่งการเรียนรู้ หรือเรียนจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เรียนรู้จากผู้อื่น โดยอาจศึกษาเปรียบเทียบจากบทเรียนแห่งความสำเร็จ (Benchmark) ของหน่วยงานอื่น รวมทั้งการศึกษาองค์ความรู้ งานวิจัยต่างๆ และการวิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งเป็น การประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

แนวคิดที่ 4 การตัดสินใจ ต้องตัดสินใจด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล และผสมผสานหลักการตัดสินใจแบบมีเหตุผล กับหลักการตัดสินใจแบบเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ ต้องมุ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

โดยสรุป การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องปรับกระบวนการคิด โดยมุ่งเน้นผลที่จะเกิด (ผลลัพธ์) เป็นตัวตั้ง แล้วนำมาคิดหางานที่จะนำ (ผลผลิต) รวมทั้งวิธีการที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ และมีประสิทธิภาพ(กระบวนการ) ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาจัดสรรทรัพยากรการบริหารเพื่อบำเนินการได้อย่างเหมาะสม

การนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ

การนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ เป็นการนำแผนที่ได้ประกาศแล้วไปปฏิบัติเพื่อบำเนินการ ในกิจกรรมโครงการของท้องถิ่นการร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนการดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

สมพิศ แสนสุข (2545 : 3) กล่าวว่า การนำแผนไปปฏิบัติเป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงกรรมวิธีในการตัดสินใจเลือกแผนงานและโครงการ ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่

กำหนดไว้ ซึ่งขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยกลยุทธ์หลายอย่างที่กลยุทธ์ภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

กระทรวงมหาดไทย (2548 : 9-10) กล่าวว่า การจะนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัตินั้น จะต้องให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้แผนพัฒนาที่อนุมัติและนำไปปฏิบัติรวมทั้งแจ้งสภาท้องถิ่น คณะกรรมการการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นรับทราบ โดยทั่วกันภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ประกาศใช้และปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่า 30 วัน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมรวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปีการจัดทำแผนการดำเนินงานให้ดำเนินการตามระเบียบ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมแผนงาน โครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยราชการกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วจัดทำร่างแผนดำเนินงานเสนอคณะกรรมการการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนการดำเนินงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่นประกาศเป็นแผนการดำเนินงานทั้งนี้ให้ปิดประกาศแผนการดำเนินงานภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ประกาศเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรับทราบ โดยทั่วกันและต้องปิดประกาศไว้อย่างน้อยสามสิบวัน

แผนการดำเนินงานให้จัดทำเสร็จภายในเดือนธันวาคมของปีงบประมาณนั้นหรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตั้งงบประมาณดำเนินการหรือได้รับแจ้งแผนงาน/โครงการจากหน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณนั้น

ประจักษ์ คณะวนัน (2552 : 58-59) กล่าวถึง การปฏิบัติตามแผนจะบรรลุผลสำเร็จที่ต้องการ โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบการนำแผนไปปฏิบัติ หรือการมอบหมายองค์กรที่มีอยู่แล้วรับผิดชอบการนำแผนไปปฏิบัติ ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า การวางแผนเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดในบรรดาหลักการจัดการสมัยใหม่ การมีแผนที่ดีเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ดังนั้น การนำแผนไปปฏิบัติให้สำเร็จจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการวางแผน ดังนั้นหน่วยปฏิบัติที่รับผิดชอบ

จะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และความสำคัญของแผนเป็นอย่างดีเพื่อที่การนำไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. การอบรมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำไปปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแผน ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งหมดอย่างชัดเจน จะทำให้ผู้ปฏิบัตินำไปปฏิบัติด้วยความเข้าใจอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ การมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติโดยขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน อาจส่งผลให้เกิดความล้มเหลวได้อย่างง่าย จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักไว้อยู่ตลอดเวลา

3. การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นต่อการนำไปปฏิบัติให้เหมาะสม ทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติทั้งเรื่องงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ใช้สอยและอื่น ๆ มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการนำไปปฏิบัติอย่างยิ่ง กล่าวคือ การนำไปปฏิบัติต้องมีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ บุคลากรที่รับผิดชอบมีคุณภาพ เหมาะสมกับภารกิจและอุปกรณ์จำเป็นที่เพียงพอ ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้การนำไปปฏิบัติบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความมุ่งมั่นของบุคลากรที่จะนำไปปฏิบัติ หากบุคลากรที่รับผิดชอบในการนำไปปฏิบัติได้รับการปลุกฝังให้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ ความมุ่งมั่นของผู้ปฏิบัติจะเป็นพลังสำคัญต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องให้ความสนใจในการสร้างขวัญ กำลังใจและความมุ่งมั่นต่อผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเห็นว่าคุณค่าของการปฏิบัติตามแผน นอกจากจะทำให้องค์กรมีความก้าวหน้ามั่นคงแล้ว ผู้ปฏิบัติทุกคนก็จะได้รับผลตอบแทนและความก้าวหน้าร่วมกัน เพราะถือว่าเป็นผลงานร่วมกันของผู้ปฏิบัติทุกคน

สรุปว่า การนำไปพัฒนาไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการดำเนินงานและโครงการไปปฏิบัติตามแผนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำหนดเวลา และการปฏิบัติตามแผนต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนหรือองค์กรอื่น เพื่อร่วมกันปฏิบัติโครงการให้ประสบความสำเร็จ

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา เป็นกระบวนการต่อจากการนำไปปฏิบัติเพื่อศึกษาว่าแผนนั้นในระหว่างดำเนินการจนถึงระยะเวลาสิ้นสุดของแผนว่าอุปสรรคและบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ ดังนี้

กระทรวงมหาดไทย (2548 : 10) กล่าวว่า การดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนานั้นผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 3 คน
2. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 3 คน
3. ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 2 คน
4. หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกกันเองจำนวน 2 คน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริการท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 2 คน

โดยให้คณะกรรมการการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ

โกวิทช์ พวงงาม (2552 : 275) กล่าวว่า การติดตามผล ประเมินผลการดำเนินงานที่กลุ่ม ได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ทราบปัญหาอุปสรรค เพื่อมาร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหาจะทำให้ประชาคมตำบลมีความเข้มแข็ง และปฏิบัติงานได้อย่าง ต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาของตำบล

ประชัน คะเนวัน (2552 : 59-60) กล่าวถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนว่าเป็นไปตามเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบระดับความสำเร็จ โดยการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ปรากฏจริงจากการนำแผนไปปฏิบัติกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผน หากไม่แตกต่างกันมากนัก แสดงว่าการวางแผน และการนำแผนไปปฏิบัติมีความสอดคล้องกันเป็นอย่างดี แต่ถ้าปรากฏว่ามีความแตกต่างกันมาก ก็จะต้องพิจารณาในขั้นตอนต่อไป

2. ตรวจสอบความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ในกรณีที่การปฏิบัติไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ จะต้องทำการวิเคราะห์ว่าเกิดจากปัญหาอะไร ถ้าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ก็จะต้องทบทวนเพื่อปรับปรุงวัตถุประสงค์ให้เหมาะสมต่อไป

3. การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนของการประเมินผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การประเมินสิ่งแวดล้อมว่ามีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับการคาดหมายหรือพยากรณ์ไว้ล่วงหน้าหรือไม่ หากมีความแตกต่างกันมาก จะต้องนำสภาพแวดล้อมมาวิเคราะห์ สำหรับการปรับปรุงการวางแผนใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ตรวจสอบสมรรถนะขององค์กร ในการนำแผนไปปฏิบัติ ความสำเร็จของการนำแผนไปปฏิบัติ นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นที่กล่าวมาแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ สมรรถนะขององค์กรในการนำแผนไปปฏิบัติ โดยเฉพาะคุณภาพของบุคคล เทคโนโลยีและงบประมาณ สำหรับดำเนินการ ซึ่งจะมีผลอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของการนำแผนไปปฏิบัติ หากพบว่ามี ความบกพร่องเกี่ยวกับสมรรถนะขององค์กร นักวางแผนจะต้องพิจารณาปรับปรุง เพื่อให้การนำแผนไปปฏิบัติประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ

5. การประเมินผลการนำแผนไปปฏิบัติ ผู้ประเมินจะต้องทำการประเมินผลทั้งกระบวนการ ได้แก่ การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินผลกระบวนการนำแผนไปปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์ และการประเมินสิ่งแวดล้อม ผลจากการประเมินจะทำให้ทราบว่าในแต่ละขั้นตอนมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างเป็นปัญหาเกี่ยวกับแผน หรือเป็นปัญหาที่เกิดจากผู้นำแผนไปปฏิบัติหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพิจารณาปรับปรุงการวางแผนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

6. การปรับปรุงแผนให้เหมาะสม จากประเมินผลการนำแผนไปปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว หากพบว่า มีข้อบกพร่อง ณ จุด ใด นักวางแผนจะต้องทำการปรับปรุงโดยเร่งด่วน เพื่อให้การวางแผนเป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาขององค์กร

สรุปได้ว่า การติดตามประเมินผล จะทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน เป็นตรวจสอบระดับความสำเร็จ ตรวจสอบความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ในกรณีที่มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์จะต้องทำการวิเคราะห์ว่าเกิดจากปัญหาอะไร เพื่อให้การนำแผนไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวี ภูมิ จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลยางเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 มีอำนาจหน้าที่หลักในการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ของตนเอง มีบริบทโดยสังเขป ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลยาง. 2551: 17 - 19)

1. เขตการปกครองของ องค์การบริหารส่วนตำบลยาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลยาง อำเภอสวี ภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มีเนื้อที่ 42.286 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจากอำเภอสวี ภูมิ ประมาณ 7 กิโลเมตร มีเขตการปกครอง จำนวน 18 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านยาง หมู่ที่ 2 บ้านอนันต์ หมู่ที่ 3 บ้านอาเสก หมู่ที่ 4 บ้านตาพรหม หมู่ที่ 5 บ้านหนองเหล็ก หมู่ที่ 6 บ้านศรีตะวัน หมู่ที่ 7 บ้านโนนแดง หมู่ที่ 8 บ้านสว่าง หมู่ที่ 9 บ้านโจด - สิริ หมู่ที่ 10 บ้านดงน้อย หมู่ที่ 11 บ้านจลง หมู่ที่ 12 บ้านสว่าง หมู่ที่ 13 บ้านทุ่งมนต์ หมู่ที่ 14 บ้านกระชาย หมู่ที่ 15 บ้านกะลัน หมู่ที่ 16 บ้านกะลัน หมู่ที่ 17 บ้านอาเกียง หมู่ที่ 18 บ้านโคกพะยอม

2. อาณาเขต ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลนารุ่ง

ทิศใต้ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหวาย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลระแงง

3. ภูมิประเทศ สภาพทั่วไปเป็นที่ราบสูง ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 130-150 เมตร ดินเป็นดินร่วนปนทราย สภาพโดยรวมมีความอุดมสมบูรณ์ดี ตำบลยางตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอศีขรภูมิ

4. จำนวนประชากร องค์การบริหารส่วนตำบลยางมีประชากร ณ วันที่ 3 เมษายน 2553 จำนวนทั้งสิ้น 9,668 คน แยกเป็น ชาย 4,792 คน หญิง 4,876 คน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 7,137 คน มีจำนวนครัวเรือนจำนวน 1,557 ครัวเรือน

สภาพทางเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง

1. อาชีพของราษฎรตำบลยางเปรียบเทียบกับเป็นร้อยละของการประกอบอาชีพของประชากรตำบลยาง แบ่งได้ดังนี้

- 1.1 ประชากรประกอบอาชีพ ทำการเกษตรกรรมร้อยละ 90
- 1.2 ประชากรประกอบอาชีพ รับราชการ ร้อยละ 5
- 1.3 ประชากรประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 5

2. หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง ประกอบด้วย

- 2.1 กิจการป้อน้ำมัน ป้อนหัวจ่ายและก๊าซ จำนวน 7 แห่ง
- 2.2 กิจการโรงสี จำนวน 33 แห่ง
- 2.3 กิจการร้านค้าของชำ จำนวน 107 แห่ง
- 2.4 กิจการซ่อม ปะยางรถ จำนวน 13 แห่ง
- 2.5 กิจการร้านตัดผม / เสริมสวย จำนวน 4 แห่ง
- 2.6 กิจการบ้านเช่า ห้องเช่า จำนวน 6 แห่ง
- 2.7 กิจการโรงแรมห้องพัก จำนวน 1 แห่ง
- 2.8 กิจการรับซื้อขายข้าวเปลือก จำนวน 6 แห่ง
- 2.9 กิจการรับซื้อของเก่า จำนวน 1 แห่ง
- 2.10 กิจการคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 แห่ง
- 2.11 กิจการตู้เพลง จำนวน 1 แห่ง
- 2.12 กิจการร้านขายโลง จำนวน 1 แห่ง
- 2.13 เสาร์รับสัญญาณโทรศัพท์ จำนวน 2 แห่ง

สภาพทางสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง

1. การศึกษาในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง ประกอบด้วย

1.1 โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีจำนวน 4 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านอนันต์ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 บ้านอนันต์ โรงเรียนบ้านศรีตะวัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านศรีตะวัน โรงเรียนบ้านกะลัน ตั้งอยู่ หมู่ที่ 15 บ้านกะลัน โรงเรียนบ้านสว่าง- โนนแดง ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 บ้านสว่าง

1.2 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนยางวิทยาคาร หมู่ที่ 16 บ้านกะลัน ขยายโอกาส 1 แห่ง คือโรงเรียนบ้านสว่าง – โนนแดง หมู่ที่ 12 บ้านสว่าง

1.3 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีจำนวน 1 แห่ง คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน วัดศรีอาสา ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านอาสา ตำบลยาง อำเภอสัขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

1.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวน 3 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านยาง-ศรีตะวัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านศรีตะวัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านอนันต์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 โรงเรียนบ้านอนันต์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสว่าง ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 บ้านสว่าง

2. การสาธารณสุขในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง ประกอบด้วย

2.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล / หมู่บ้าน มีจำนวน 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 บ้านดงน้อย ตำบลยาง อำเภอสัขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

2.2 อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 10

3. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 - 2553 ดังปรากฏในตาราง 2.1 ดังนี้

ตาราง 2.1 แสดงรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 – 2553

ปีงบประมาณ	อบต.จัดเก็บเอง	หน่วยงานอื่นจัดเก็บให้	เงินอุดหนุนทั่วไป จากรัฐบาล	รวม
ปี 2549	121,363.14	9,968,542.05	6,311,736	16,401,641.19
ปี 2550	795,760.65	10,605,220.81	15,840,654.40	27,241,635.86
ปี 2551	519,264.52	10,718,476.08	16,254,598.44	27,492,339.04
ปี 2552	422,143.23	10,460,115.01	16,249,091.40	27,131,349.64
ปี 2553	433,764.50	14,849,869.04	17,694,510.00	32,978,143.54

จากตาราง 2.1 แสดงรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสัขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 – 2553

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอกีษรภูมิ จังหวัดสุรินทร์พบว่า ผลงานการวิจัยที่ผ่านมา มีข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ จึงนำเสนอผลงานวิจัยที่สำคัญต่าง ๆ ตามลำดับต่อไปนี้

จิราวัลย์ วรวงศ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนเห็นว่าเทศบาลตำบลเมืองสรวง มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

พูนทรัพย์ จันทร์กระจ่าง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนพัฒนาเทศบาล และด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนพัฒนาเทศบาล

วีระชัย คำล้าน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอกะชุกรม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการกำกับติดตามผลและด้านการร่วมรับประโยชน์ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการร่วมดำเนินการ

อดิสรณ์ ขัดสีใส (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดทำแผน การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญการวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบัน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา การแนวทางการพัฒนา การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นความต้องการและร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน

และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ปิยรัตน์ สุขบรรณ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมการจัดทำแผนและด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ภัทรนิษฐ์ เสาทอง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ(การดำเนินการ) ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ทองสุข บรรดาศักดิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุดจะได้ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาตามลำดับ

สมควร คลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ

ปานกลาง ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ ต้องการให้เทศบาลสร้างงานมีการจ้างคนในพื้นที่ให้มากขึ้น ให้เทศบาลใช้งบประมาณอย่างเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้คณะผู้บริหาร บริหารงานจริงจัง รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และการออกทำประชาคมต่าง ๆ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบมากขึ้น

ธีรพิชญ์ บรรลือทรัพย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือต้องการให้ผู้บริหารทางงบประมาณใช้ในการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ทั่วทุกหมู่บ้าน รองลงมา คือ โครงการที่เสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนา ควรจะดำเนินการให้แล้วเสร็จทุก โครงการ และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดเผยเรื่องงบประมาณและสามารถดำเนินการตรวจสอบได้ ตามลำดับ

สินีนากู แป้นทอง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลุมพุก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการติดตามประเมินผลส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการปฏิบัติงาน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาอ้างอิง พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นสำคัญคือ ประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นและการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ล้วนมีการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ของตน ซึ่งการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพนั้นเจ้าของพื้นที่หรือประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

เพื่อให้ทราบถึงปัญหา ความต้องการอย่างแท้จริง จึงจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการทราบถึงปัญหา และความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ จึงได้ทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนายุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตาม
ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง
อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์ หมู่ที่ 1-18 จำนวน 7,137 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง
ของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ 2555 : 149) ได้
ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตาม
สัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก
รายละเอียดของจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	ประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านยาง	603	31
หมู่ที่ 2 บ้านอนันต์	341	18
หมู่ที่ 3 บ้านอาเสก	437	22

ตาราง 3.1 (ต่อ)

หมู่บ้าน	ประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 4 บ้านตาพรหม	314	16
หมู่ที่ 5 บ้านหนองเหล็ก	492	25
หมู่ที่ 6 บ้านศรีตะวัน	664	34
หมู่ที่ 7 บ้านโนนแดง	696	36
หมู่ที่ 8 บ้านสว่าง	200	10
หมู่ที่ 9 บ้านโจด – ศิริ	234	12
หมู่ที่ 10 บ้านคงน้อย	449	23
หมู่ที่ 11 บ้านจรง	476	24
หมู่ที่ 12 บ้านสว่าง	691	36
หมู่ที่ 13 บ้านทุ่งมนต์	186	10
หมู่ที่ 14 บ้านกระชาย	255	13
หมู่ที่ 15 บ้านกะลัน	258	13
หมู่ที่ 16 บ้านกะลัน	302	16
หมู่ที่ 17 บ้านอาเถียง	255	13
หมู่ที่ 18 บ้านโคกพยอม	284	15
รวม	7,137	367

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีข้อคำถามในประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 ระดับการศึกษา

1.4 อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการส่วนตำบลของ อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 6 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่เคย ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้าน

- 1 ด้านการตัดสินใจ
- 2 ด้านการดำเนินการ
- 3 ด้านการรับผลประโยชน์
- 4 ด้านการติดตามประเมินผล

ซึ่งแบบสอบถามนี้ ประกอบไปด้วย 6 ตัวเลือก ตามระดับความมากน้อยของบทบาทการมีส่วนร่วม ดังนี้ ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด, และไม่เคย เกณฑ์การให้คะแนน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 6 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
- 1 หมายถึง ไม่เคยมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Form) เกี่ยวกับความคิดเห็น เพื่อเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของ อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการส่วนตำบลของ อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

2.2 ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบสร้างมาตรวัด

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา และ โครงสร้าง และภาษาเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุม

2.4 ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของกรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

2.5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการบำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.5.2 อาจารย์ ดร.ผดุงชาติ ยงค์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.5.3 นายศักดิ์นิษฐ์ สุภักวรางกูร นายองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาอีกครั้ง เพื่อที่จะได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.7 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลอง (Try Out) ใช้กับประชาชนตำบลนาแร่ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีลักษณะ คล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9035 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแร่ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขอหนังสือแนะนำตัวถึงผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ แจ้งสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ในเขตตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อแจกจ่ายแก่สมาชิกและกำหนด วันรับแบบสอบถามคืน โดยส่งแบบสอบถามคืนที่ทำการผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน

4. ผู้วิจัยไปรวบรวมแบบสอบถามที่ทำการผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านด้วยตนเอง

5.จำนวนแบบสอบถามที่แจกไปจำนวน 367 ฉบับ ได้รับกลับคืนเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ทั้งหมด 367 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. ลงรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองคการบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวมเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย
- เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (กานดา พูลลาภทวี, 2539 : 79)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51 – 6.00	มีส่วนร่วมมากที่สุด
4.51 – 5.50	มีส่วนร่วมมาก
3.51 – 4.50	มีส่วนร่วมปานกลาง
2.51 – 3.50	มีส่วนร่วมน้อย
1.51 – 2.50	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
1.00 – 1.50	ไม่เคยมีส่วนร่วม

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended Form) ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละนำเสนอเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนตำบล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	367	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	150	40.87
1.2 หญิง	217	59.13
2. อายุ		
2.1 18-30 ปี	124	33.78
2.2 31-40 ปี	92	25.06
2.3 41-50 ปี	84	22.88
2.4 51-60 ปี	49	13.35
2.5 61 ปีขึ้นไป	18	4.93
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	116	31.60
3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	29	7.90
3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	63	17.16
3.4 อนุปริญญา/เทียบเท่า	107	29.15
3.5 ปริญญาตรี	50	13.62
3.6 สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.57
4. อาชีพ		
4.1 เกษตรกรรม	123	33.51
4.2 นักเรียน/นักศึกษา	57	15.53
4.3 รับจ้าง/ลูกจ้าง	67	18.25
4.4 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	86	23.43
4.5 ประกอบอาชีพส่วนตัว/ค้าขาย	34	9.28

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 367 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นชายจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 40.87 เป็นหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 59.13

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 18-30 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 33.78 รองลงมาคือ 31-40 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 25.06 และที่มีจำนวนที่น้อยที่สุดคือ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.93

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 29.15 และที่มีจำนวนที่น้อยที่สุดคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.57

เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า เกษตรกรรม จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.51 รองลงมาคือรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 86 คน ร้อยละ 23.43 และที่มีจำนวนที่น้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.28

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ปรากฏผลดังตาราง 4.2 – 4.6 ดังนี้

วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวมเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย ดังตาราง 4.2-4.6 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการตัดสินใจ	3.17	0.62	น้อย
2. ด้านการดำเนินการ	3.21	0.73	น้อย
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.65	0.68	ปานกลาง
4. ด้านการติดตามประเมินผล	3.26	0.84	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.33	0.55	น้อย

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าต่ำ ดังนี้ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.65$) ด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 3.26$) ด้านการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.21$) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.17$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการตัดสินใจ			
1. ท่านได้มีส่วนร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาพัฒนาท้องถิ่น	3.37	1.06	น้อย
2. ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาปีที่ผ่านมาเพื่อนำมาพิจารณากำหนดประเด็นและแนวทางการพัฒนา	3.10	0.94	น้อย
3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.50	1.02	น้อย
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน หรือหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน	2.97	1.16	น้อย
5. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน	3.28	1.13	น้อย
6. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นและจัดหมวดหมู่ของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ	3.32	1.02	น้อย
7. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.41	1.10	น้อย
8. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนงานหรือโครงการที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	2.99	1.20	น้อย
9. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแก้ปัญหาในการดำเนินการร่วมกับ อบต.	2.66	1.20	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.17	0.62	น้อย

จากตาราง 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสือขภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา และความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมาคือ ข้อ 7. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.41$) และข้อ 1. ท่านได้มีส่วนร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.37$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแก้ปัญหาในการดำเนินการร่วมกับ อบต. ($\bar{X} = 2.66$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสือขภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการดำเนินการ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการดำเนินการ			
10. ท่านได้เข้าร่วมทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	2.79	1.05	น้อย
11. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการดำเนินแผนงานหรือโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของ อบต. (อาทิเช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ)	3.74	0.91	ปานกลาง
12. ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาในการจัดสรรงบประมาณให้กลุ่มประชาชนดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนงานหรือโครงการพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา	2.99	1.27	น้อย
13. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมการพัฒนาของประชาชน เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ฯลฯ	3.11	1.28	น้อย

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการดำเนินการ			
14. ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึก ความเป็นเจ้าของ และช่วยกัน ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สิน ส่วนรวมของท้องถิ่น เช่น ถนน ลานกีฬา เครื่องออกกำลังกาย สวนสาธารณะ ฯลฯ	3.39	1.14	น้อย
15. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาค้นต่าง ๆ ของ อบต.	3.31	1.06	น้อย
16. ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาหรือเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาฯ ในการพิจารณาร่าง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	3.41	0.95	น้อย
17. ท่านได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาศัยการบริหารส่วนท้องถิ่น และได้นำไป ดำเนินการในท้องถิ่นให้บรรลุตามเป้าหมาย	3.03	1.16	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.21	0.73	น้อย

จากตาราง 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์ ด้านการดำเนินการ
โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 11. อยู่ในระดับปาน
กลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 11. ท่านมีส่วนร่วมในการให้
ความร่วมมือในการดำเนินแผนงานหรือโครงการพัฒนาค้นต่าง ๆ ของ อบต อาทิเช่น ด้าน
โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา คือ ข้อ 16. ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างแผน
ยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาฯ ในการพิจารณาร่างแผนพัฒนา
ยุทธศาสตร์ ($\bar{X} = 3.41$) และ ข้อ 14. ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกความ
เป็นเจ้าของ และช่วยกัน ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของท้องถิ่น เช่น ถนน ลานกีฬา เครื่อง

ออกกำลังกาย สอนสาธารณะ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.39$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 10. ท่านได้เข้าร่วมทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ($\bar{X} = 2.79$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์ ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการรับผลประโยชน์			
18. ท่านมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน	3.77	0.85	ปานกลาง
19. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบล	3.80	0.85	ปานกลาง
20. ท่านมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตามแผนงานหรือโครงการในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	3.51	0.84	ปานกลาง
21. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการบริหารงานของ อบต. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อประชาชนในท้องถิ่น	3.74	0.84	ปานกลาง
22. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากโครงการผลิตภัณฑ์ OTOP	3.63	0.90	ปานกลาง
23. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการใช้งบประมาณของ อบต.	3.50	0.87	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.65	0.68	ปานกลาง

จากตาราง 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์ ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 23. อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ

- ข้อ 19. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบล ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมา คือ
 ข้อ 18. ท่านมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.77$) และ
 ข้อ 21. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการบริหารงานของ อบต. ให้มี
 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.74$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
 ข้อ 23. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการใช้งบประมาณของ อบต. ($\bar{X} = 3.50$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสือรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการติดตามประเมินผล			
24. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดแสดงผลการดำเนินงานการพัฒนาหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ	3.34	1.02	น้อย
25. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดห้วงเวลาและวิธีการติดตามประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาของ อบต.	3.24	1.13	น้อย
26. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมของอบต.	3.31	1.25	น้อย
27. ท่านมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้ทรัพย์สินของ อบต.	3.18	1.24	น้อย
28. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานของ อบต.	3.23	1.18	น้อย
29. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอกรรมการตรวจสอบการดำเนินแผนงาน	3.20	1.16	น้อย
30. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อหามาตรการติดตามตรวจสอบโครงการ	3.38	1.12	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.26	0.84	น้อย

จากตาราง 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสือรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการติดตาม

ประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 30. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อหามาตรการติดตามตรวจสอบโครงการ ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมาคือ ข้อ 24. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดแสดงผลการ-ดำเนินงานการพัฒนาหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ($\bar{X} = 3.34$) และ ข้อ 26. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมของอบต. ($\bar{X} = 3.31$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 26. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมของอบต. ($\bar{X} = 3.18$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปรากฏดังตาราง 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1	อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของท้องถิ่นให้มากขึ้น	28	32.9
2	ต้องการให้การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน	25	29.5
3	ต้องการ โครงการที่เสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนา ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุก โครงการ	18	21.1
4	ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น	14	16.5
รวม		85	100.0

จากตาราง 4.7 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของท้องถิ่นให้มากขึ้นจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมา คือ ต้องการให้การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้านจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และต้องการให้โครงการที่เสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนา ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
  - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีบุรี จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการทำแผนในโอกาสต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เกรจซีและมอร์แกน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 367 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนตำบลนาทุ่ง อำเภอสวีบุรี จังหวัด

สุรินทร์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.904

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาทุ่ง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือแนะนำตัวถึงผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ในเขตตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ แจ้งสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อนำกลับมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ และหาความถูกต้องของแบบสอบถาม 367 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 367 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด ให้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ดังนี้ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของท้องถิ่นให้

มากขึ้น รองลงมา คือ ต้องการให้ให้การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุก ด้าน และ ต้องการให้โครงการที่เสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนา ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ

อภิปรายผล

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสือภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสือภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ นำไปสู่การวางแผนเพื่อการพัฒนา และมีประเด็นที่ค้นพบอันจะเป็นข้อมูลให้องค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ นำไปใช้ปรับปรุงและ พัฒนาการบริหารงานต่อไป ซึ่งสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสือภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากระบบการบริหารงานในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีลักษณะการรวมศูนย์และยังไม่ยอมรับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นอย่างเพียงพอและจริงจัง อีกทั้งการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนมีค่อนข้างน้อย คงมีเพียงแต่การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ภายหลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้วประชาชนมักจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมอย่างอื่น ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือ ขาดความสนใจจากประชาชนอันเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุณทรัพย์ จันทรกระจ่าง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในส่วนการเสนอปัญหา และความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ประชุมเพื่อเสนอปัญหาพัฒนาท้องถิ่น แต่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแก้ปัญหาในการดำเนินการร่วมกับ อบต. น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีหน้าที่ในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาชุมชนให้ประชาชนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำให้ประชาชนไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในด้านนี้เท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิสรณ์ ชัคสีโส (2551 : บทคัดย่อ)

ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2.2 จากผลการวิจัย ด้านการดำเนินการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดย ส่วนใหญ่ประชาชนมีส่วนร่วมในส่วนของการให้ความร่วมมือในการดำเนินแผนงานหรือโครงการ พัฒนาด้านต่าง ๆ ของ อบต. (อาทิเช่น ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ) มีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาฯ ในการพิจารณาร่างแผนพัฒนา ยุทธศาสตร์มีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ และช่วยกัน ดูแล บำรุงรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของท้องถิ่น เช่น ถนน ลานกีฬา เครื่องออกกำลังกาย สวนสาธารณะ ฯลฯ) แต่ก็ยังถือว่ามีส่วนร่วมในระดับน้อย ไม่สอดคล้องกับงานของวิจัยธีรพิชญ์ บรรลือทรัพย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขร ภูมิ จังหวัดสุรินทร์ยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองมีเพียงการเข้าร่วมประชุมประชาคม และเสนอ แผนงานหรือโครงการ แล้วรอรับผลประโยชน์จากการดำเนินการเท่านั้น ปัญหาและอุปสรรคเกิด จากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจากองค์การ บริหารส่วนตำบล ไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในการจัดทำแผนเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร สมาชิก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงทำให้ ผลการวิจัยพบในระดับน้อย ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ได้ ให้ความรู้ด้านการทำแผนตลอดทั้งประ โยชน์ในการเข้าไปเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำแผนตามสมควร นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชบ ยังได้ ประชาสัมพันธ์ถึงผลที่จะได้จากการทำแผนที่ประชาชนมีส่วนร่วม จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ตามสมควร จึงทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 จากผลการวิจัย ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในเรื่องของการได้รับประโยชน์จาก แผนพัฒนาตำบล การได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการบริหารงานของ อบต. ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจน ประโยชน์จากการปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย คำล้าน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม

อำเภอเคชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 จากผลการวิจัย ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เพราะ โดยส่วนใหญ่ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องของได้เข้าร่วมประชุมเพื่อหามาตรการติดตามตรวจสอบโครงการ การประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมของอบต.มีส่วนร่วมในการจัด แลกผลการทำงานการพัฒนาหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ทั้งนี้ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้มีส่วนช่วยเหลือระหว่างกัน ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของสังคมนั้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของภัทรนิษฐ์ เสาทอง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลคม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

3. จากผลการวิจัยความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ให้มากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง ยังไม่เข้าถึงการรับรู้ข้อมูลความคืบหน้า ในระหว่างการดำเนินงานกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ว่ามีความก้าวหน้า ในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด องค์การบริหารส่วนตำบลยางจึงอาจมีการประชาสัมพันธ์ รายงานความคืบหน้าในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะ แผนงาน โครงการที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับและ สนับสนุนกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้อง กับแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2552 : 273 -275) กล่าวไว้ว่า การวางแผนจะช่วยให้เกิดระบบ การจัดการของประชาคมตำบล เพราะจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่คิดร่วมกัน มีกระบวนการติดตามผล ประเมินผลการทำงานของกลุ่มประชาคมตำบล ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าปัญหา การทำงานกลุ่มอยู่ที่ใด ควรแก้ไขอย่างไร จะทำให้ประชาคมตำบลมีความเข้มแข็งและปฏิบัติได้ อย่างต่อเนื่องจนส่งผลให้เกิดการพัฒนาของตำบล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ถึงแม้ด้านนี้จะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ แต่เกณฑ์ระดับซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง ไม่ให้ความสำคัญ ไม่เห็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ยังไม่เข้าใจระบบการปฏิบัติตามแผน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในการเข้าร่วมปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จึงทำให้ประชาชนขาดความร่วมมือในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปปฏิบัติ ทำการประชาสัมพันธ์ อบรมชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญในการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสวีรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินการตัดสินใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเองในการตัดสินใจ ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ ที่ดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จึงทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในด้านการตัดสินใจตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาน้อย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมทำการประชาสัมพันธ์ อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการตัดสินใจว่าประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจกับคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่โดยการทำโครงการเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยางก่อนที่จะมีการดำเนินงานประชาคมแผนพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละปี เพื่อให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยางได้รับรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนา ต่อไป

1.3 จากผลการวิจัยความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ให้มากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยาง ยังไม่เข้าถึงการรับรู้ข้อมูลความคืบหน้า ในระหว่างการดำเนินงานกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ว่ามีความก้าวหน้า ในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องมีการประชาสัมพันธ์

รายงานความคืบหน้าในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะแผนงาน โครงการที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับและสนับสนุนกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงคุณภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละเขตการปกครอง

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษาความต้องการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาแต่ละด้าน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษฎีกา เพิ่มทันจิตต์. (2540). รศ.786 การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ ฉบับที่ 3.กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กรมการปกครอง. (2543). คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาสมัครกาดินแดน.
- กรมการปกครอง. (2546). กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.(2496). พระราชบัญญัติเทศบาล. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- _____.(2537). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- _____.(2540). พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- _____.(2542). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- _____. (2546). ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- _____. (2547). การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.โครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาสมัครกาดินแดน.
- _____.(2548). ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- _____.(2550ก).คู่มือการมีส่วนร่วมภาคประชาชนเกี่ยวกับ หน้าที่สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น . กรุงเทพฯ :อาร์.ที.ดี.ไซค์.
- _____.(2550 ข). รายงานประจำปี 2550. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2551). กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2555,แหล่งที่มา : <http://www.thailocaladmin.go.th/work/apt/apt.htm>;
- _____. (2552). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2555). **หลักการวางแผน**. ค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2558, แหล่งที่มา :

<http://strategy.dip.go.th/tabid/64/Default.aspx>.

กระทรวงมหาดไทย. (2548). **ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร**

ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

กานดา พูลลาภทวี. (2539). **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.

กำพล แสนบุญเรือง. (2545). **การมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาใน**

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหาร
การศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โกวิท พวงงาม. (2545). **“การปกครองส่วนท้องถิ่น : ปรัชญาการณที่ดำรงอยู่และความเคลื่อนไหว**

เพื่อการพัฒนาในอนาคต”. ในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และ

รัฐประศาสนศาสตร์ แห่งชาติครั้งที่ 3 (พ.ศ.2545). กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

_____. (2546). **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่ง**

ราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

_____. (2550 ก). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอกซเปอร์เน็ต.

_____. (2550 ข). **ปัญหา การปกครองท้องถิ่นไทย**. ค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2558, แหล่งที่มา :

<http://pinsudaw.files.wordpress.com/2014/02/chapter-5-/oval/-government.ppt>

_____. (2552). **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพฯ :

วิญญูชน.

โกวิท พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ. (2544). **ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของประชาชนใน**

การมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____. **การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา**. ค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2555, แหล่งที่มา:

www.thailocaladmin.go.th/works/e-book./eb3/eb140751/%EO%B8%9A%EO%B8%97%EO%B8%B5%EO%89%88%203.doc.

_____. **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. ค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2555, แหล่งที่มา :

<http://www.wikipediax.org/wili>.

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดสุรินทร์. (2552). **กรอบยุทธศาสตร์**

การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : สำนักงาน

จังหวัดสุรินทร์.

- จักรพงษ์ สงวนชม. (2549). **ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากร**
กรณีศึกษาหมู่บ้านกะลา ตำบลหมื่นศรี อำเภอตำบองทาบ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์
 ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 บุรีรัมย์.
- จิราวัลย์ วรวงศ์. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมือง**
สรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม.
 (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จินดา มณีเนตร. (2540). **การมีส่วนร่วมของตำรวจป่าไม้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้.**
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : คำนสุทธา.
- ฐานิการ พูนแสง. (2553). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร**
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสำราญ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์.
 การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวิลวดี บุรีกุล (2551). **การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ.** เอกสารประกอบการ
 ศึกษาดูงานของคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของ
 ประชาชน : วุฒิสภา . 17 มิถุนายน.
- _____. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชน.** ค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2558, แหล่งที่มา :
http://www.kmcenter.rid.go.th/kcperson/page_kcperson/pdf/23to271152/006.ppt
- ทัสมาลี กิมผกา. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล**
ตำบลพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม.
 (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ทองสุข บรรดาศักดิ์. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ**
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์.
 ภาคนิพนธ์ ปร.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 บุรีรัมย์.
- เทศบาลตำบลกระบุรี. (2553). **ขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี.** พังงา : เทศบาลกระบุรี.

- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2537). กระจายอำนาจอย่างไร สร้างประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2548). 100 ปี การเมืองการปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ พ.ศ. 2440-2540. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : คบไฟ.
- ธนากร เอกเผ่าพันธ์. (2543). การวางแผนและการควบคุมงบประมาณ. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- ฉัตรรัตน์ วิศาลเวทย์. (2540). คู่มือการวางแผนมหาวิทยาลัย เรื่องการวางแผนกลยุทธ์สำหรับผู้บริหาร สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์ : สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคมประชา
สังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- ธีรพิชญ์ บรรลือทรัพย์. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. การค้นคว้าอิสระ รม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2540 ก). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
_____. (2540 ข). กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- นพดล เสงเจริญ. (2546). “เทคนิคการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ, วารสารข้าราชการ. 48(1) :
32 – 44”
- ปกรณ์ ปรียากรณ์. (2542). การบริหารโครงการแนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จ.
กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- _____. (2544). การวางแผนกลยุทธ์ : แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์. กรุงเทพฯ :
เสมาธรรม.
- ปนัดดา บรรเลง. (2548). การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปีโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ.2545-2549). การค้นคว้าแบบอิสระ รม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประชัน คะเนวัน. (2550). เอกสารประกอบการเรียนการสอน : นโยบายสาธารณะและการนำ
นโยบายไปปฏิบัติ. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 10. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2540). การวิเคราะห์และการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2544). สิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ : อรุณสภา.

ปรีชา ยิ่งงามแก้ว. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมปลูกป่า ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ วท.ม. (การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปิยรัตน์ สุขบรรณ. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2542). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2541). การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาของประเทศไทย. รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พูนทรัพย์ จันทรกระจ่าง. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลศึกษานิเทศศาสตร์ตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2554). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.” รัฐสภาสาร. 48 : (9) 1-18.

พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภัทรนิษฐ์ เสาทอง. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. ภาคนิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ยุพาพร รูปงาม (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการพัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์.(2547). การปกครองท้องถิ่นไทย. ค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2557, แหล่งที่มา : <http://th.slideshare.net/supakijpaentong/ss-16314152>
- “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548,” (2548,17 ตุลาคม).ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122. ตอนพิเศษ 1159.หน้า 46-57.
- รุจิรา บัวรัตน์. (2551). การวางแผนดูแลสุขภาพและครอบครัว. ค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2558, แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/.../1-1-khwam-hmay-laea-khwam-sakhay-khxngkar-wangphaen>
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- _____. (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2541). การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮ้า.
- วีระชัย คำล้าน. (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการศึกษาศิสรสรป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศักดิ์สุนทร ขาวลาจันทร์. (2550). เอกสารประกอบการบรรยาย รายวิชาแนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2557, แหล่งที่มา : <http://ckc.ac.th/learning/Ps/Ps07>.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). การปกครองท้องถิ่นไทย. ค้นเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555, แหล่งที่มา : http://www.kpilearning.com/e_learning/lms/e_learning.
- _____. (2548). การปกครองท้องถิ่นไทย. ค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2555, แหล่งที่มา : http://www.kpilearning.com/lms.e_learning.

- สถิต นิยมญาติ . (2524). สังคมวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สยาม คำปรีดา. (2547). สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพฯ : ไทยรายวัน.
- สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2546). อบต. เทศบาล อบจ. อำนาจของใคร?. รายงานการวิจัย.
สถาบันวิจัยและพัฒนา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สัมพันธ์ อุปลา.(2541). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สารานุกรมเสรี. (2557). การปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2558, แหล่งที่มา :
<http://www.wikipedia.org>
- สิตางค์ แสงสุรีย์วัชรรา. (2545). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษา
เฉพาะกรณีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สินีนานู เป้นทอง. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนท้องถิ่นขององค์การ
บริหารส่วนตำบลลุมพิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ การค้นคว้าอิสระ. รป.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2548). การวางแผนและการบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุรัชชัย เจนประ โคน. (2554). หลักการปกครองท้องถิ่นในนานาประเทศ. ค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม
2558, แหล่งที่มา:<http://surachai.chenprakhon.blogspot.com>
- สุรศักดิ์ พรหมสิริวัฒน์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน
การพัฒนาชุมชน ของเทศบาลตำบลท่ามะกา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. รายงาน
การศึกษาอิสระ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน. ค้นเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555,
แหล่งที่มา:<http://www.kmitnbxmie8.com/index.php?lay=show&ac=article&id=535830>
- 5
- _____. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555,
แหล่งที่มา : <http://www.onec.go.th/Act/6.25/p0201.htm>.

- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2546). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร : แนวคิดในการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2547). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2545). การประเมินโครงการ : แนวคิดสวนทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร แก้วเกิด. (2541). การบริหารโครงการ : การติดตามควบคุมและประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สมควร คลังสูงเนิน. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2544). นโยบายสาธารณะและแนวคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- _____. (2549). นโยบายสาธารณะ : แนวความคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ (2545). ปัญหาของการปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2557, แหล่งที่มา : <http://th.slideshare.net/supakijpaentong/ss-16314152>
- สมพิศ แสนสุข. (2545). เอกสารประกอบการอบรม : การวางแผนกลยุทธ์. อุดรดิตต์ : สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์
- สมหมาย อุปถัมภ์. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตสถานีตำรวจนครบาลบางนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ รป.ม.(นโยบายสาธารณะ). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ. (2545).พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ.
- _____. (2555). ระบบการเมืองการปกครอง. ค้นเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2557, แหล่งที่มา : <http://www.dloc.opm.go.th/Navigate.aspx?ContentFileID=724>.
- _____. (2556). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2557, แหล่งที่มา http://www.odloc.org/wpcontent/uploads/2013/09/8km_001.pdt

สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์. (2548). การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.(2543). การมีส่วนร่วมของประชาชน. ค้นเมื่อวันที่ 18

กันยายน 2557, แหล่งที่มา :

<http://www.fdamop.co.th/fda/html/product/other/kds3/reform3.htm>

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ :

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2556). การจัดการความรู้ กองแผนงาน.

ค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2558, แหล่งที่มา :

plan.msu.ac.th/kmpln/KMDetails.php?stat=read&kmid=220

เสาวลักษณ์ ต้อยคำ. (2548). การประเมินประสิทธิผลของการถ่ายโอนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอยคำใต้ จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ
รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อดิสรณ์ ชัดสีใส. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอ

เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์).

เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). หลักและเทคนิคของการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่นและแผนการกระจายอำนาจ.

กรุงเทพฯ : มีแอลเอส.

อรุณ รักรธรรม. (2540). การพัฒนาและการฝึกอบรมบุคคล : ศึกษาเชิงปฏิบัติการ. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2538). การวางแผนและการจัดระบบแผนงานในโรงเรียน. กรุงเทพฯ :

เอส ดี เพรส.

องค์การบริหารส่วนตำบลยาง. (2552). แผนพัฒนาสามปี. สุรินทร์ : สำนักปลัดองค์การบริหารส่วน

ตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๔๘๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ อำเภอมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๔ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นางรพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน การทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๔๙๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๔ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. ผดุงชาติ ยั่งยืน

ด้วย นางรพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน การทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๔๙๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๔ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายศักดิ์นันทน์ สุภักคควรางกุล

ด้วย นางรพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน การทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๕๘๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาสูง

ด้วย นางรพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางรพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๕๘๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลยาง

ด้วย นางรพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอสีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดสุรินทร์
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การ
บริหารส่วนตำบลยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดสุรินทร์
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ
3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อความถูกต้องครบถ้วนในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการเก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการตอบ
แบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาท้องถิ่นต่อไป
ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อตัวท่าน

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

รพีพิชญ์นาส แสนประเสริฐสกุล

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

18 - 30 ปี

31 - 40 ปี

41 - 50 ปี

51 - 60 ปี

61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า

อนุปริญญา/เทียบเท่า

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

เกษตรกรรม

นักเรียน / นักศึกษา

รับจ้าง/ลูกจ้าง

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ประกอบอาชีพส่วนตัว/ค้าขาย

อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการกำกับการบริหารส่วนตำบลบาง อำเภอสี่ขภูมิ จังหวัดสุรินทร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

รพีพิชญ์นาศ แสนประเสริฐสกุล

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	92.4667	266.3264	.3183	.9028
A2	92.5000	256.9483	.6020	.8982
A3	92.5000	259.2241	.5737	.8989
A4	93.5667	264.5299	.4729	.9007
A5	92.3667	253.8264	.6857	.8967
A6	92.7333	250.9609	.6514	.8968
A7	92.5333	256.8092	.5702	.8986
A8	93.0333	273.8264	.0518	.9088
A9	92.6333	272.5161	.1048	.9068
B1	93.4667	273.3609	.0988	.9063
B2	91.8000	260.3724	.5454	.8993
B3	92.9667	250.9299	.5934	.8979
B4	93.2333	247.2885	.6802	.8960
B5	92.4000	250.5931	.7411	.8954
B6	92.8667	262.0506	.4339	.9010
B7	92.4667	251.3609	.7033	.8961
B8	92.7667	246.3920	.6703	.8961
C1	91.5667	274.5299	.1316	.9045
C2	91.5333	275.7057	.0705	.9052
C3	91.7667	275.9782	.0478	.9056
C4	91.7667	274.4609	.1138	.9049
C5	91.7667	274.6678	.1164	.9048
C6	91.9000	270.0931	.2693	.9033
D1	92.7333	253.1678	.7647	.8957
D2	92.9667	261.2057	.3900	.9019
D3	92.8333	258.1437	.3683	.9033
D4	93.0333	247.5506	.6565	.8964
D5	93.0000	248.8276	.6886	.8959
D6	93.1000	250.5759	.6477	.8968
D7	92.9667	244.7230	.6787	.8959

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 30

Alpha = .9035

ชื่อ นางสาวพีพิกษ์นาศ แสนประเสริฐสกุล

วันเดือนปีเกิด 27 พฤศจิกายน 2525

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 12 ตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ
จังหวัดสุรินทร์

ตำแหน่งหน้าที่การงาน นักวิชาการเงินและบัญชี

สถานที่ทำงานปัจจุบัน ส่วนการคลังองค์การบริหารส่วนตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัด
สุรินทร์

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2538 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง(บุญรอดบอนอุทิศ)
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2541 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสำโรง – โคกเพชร
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2544 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2546 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)
วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2553 ปริญญาตรี (บธ.บ) สาขาบริหารธุรกิจ(การบัญชี)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2559 รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์